

INVĂȚĂTORUL

ORGANUL ASOCIAȚIILOR ÎNVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL,
BANAT, CRISANA ȘI MARAMUREȘ, REVISTĂ PEDAGOGICĂ
CĂ ȘOCIALĂ

REDAȚIA: CLUJ, CASA ÎNVĂȚĂTORILOR. — ADMINISTRAȚIA: Str. AVRAM IANCU 62.

CUPRINSUL:

Datoria noastră	A. Pora	La Inviere	Iuliu Domșa
Școala bolșevică	* * *	Apel către învățători	N. Crețu
O diagnoză	M. Hurducaciu	Din școală	G. B.
Reforma școlii normale	I. Beian	Școala	* * *
Cuvânt ocazional	G. Șuteu	Din trecutul ist. al com. Morlaca	T. Șuteu
Oficiale. — Cronica. — Cărți		și reviste. — Poșta Redacției.	

ABONAMENTUL ANUAL:

PENTRU INVĂȚĂTORI	50 LEI
PENTRU ALȚI INTELLECTUALI ȘI SOCIETĂȚI	80 LEI
UN NUMĂR	3 LEI

APARE LA 1 ȘI 15 A FIECĂREI LUNI, CU EXCEPȚIA LUNILOR DE VACANȚĂ, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACTOR:
ANDREI PORA

ADMINISTRATOR:
GEORGE STELEA

COLABORATORI:

Gavril Almășan	Nicolae Janul
Petru Bizerea	George Lipovanu
Ștefan Bota	Constantin Iencica
Ilie Brad	Deomid Bedelean
Petru Bura	Pavel Jumanca
Constantin Baicu	Macedon Linul
Ananie Boldor	Emil Mureșan
Teodor Bucurescu	Ioan Modroiu
Ludovic Cioban	Ioan Moldovan
Nicolae Cristea	Ioan Mango
George Codrea	George Neamțiu
Grațian Capătă	Simion Oros
Toma Cocișiu	Mihail Ogorean
Nicolae Crețu	Petru Olariu
Nicolae Comanici	Candid Popa
Ștefan Dragulescu	Ioan Pavel
George Dragoescu	Emil Pocola
Izidor Dopp	Ștefan Popovici
Emil Drăgan	Octavian Pop
Ioan Deleanu	Eugen Popescu
Andreiu Grecu	Dariu Pop
Pavel Dârlea	Aurel Pinteă
Nicolae Fîru	Alexandru Roja
George Dragoș	Ioan Roman
Iuliu Groșorean	Petru Savi
Mihail Hurducaciu	Traian Șuteu
Vasile Idu	Petru Vancu

Onisim Sasu
Marian Sasu
Iosif Stanca
George Ugliș
Iosif Velcean
Nicolae Bembea

Datoria noastră.

De mult ne-a tot muncit gândul, să dăm o înfățișare plăcută și sugestivă copertei revistei noastre. Gândul nostru l'a pus în ființă pictorul de renume, dl A. Pop din Satu-Mare, care ne simbolizează în clișeu, de pe coperta cu care aparem de astădată, munca grea, spinoasă care împrejmuște cartea, peana, călimara, aceste trei mijloace, cari pregătesc și ușurează drumul către cultură.

Cartea, cultura se aseamănă cu agrul plin de spini, pe care economul harnic, prin sudoarea feței, după muncă grea, sistematică, de îndelungă răbdare și stăruință, îl face cultivabil, încât după câțiva ani, îi asigură bieteii lui familiei pâinea cea dăătoare de viață și putere. Învățătura este asemenea cu roada agrului plin de spini. La ea ajungem după și mai îndelungă răbdare și stăruință, după și mai multă oboseală. Și precum economului, care își pune nădejdea în petecul de pământ, țesut cu spini, îi reușește după grea muncă, să nobilizeze acel petec, contribuind și el în acest chip, la susținerea și deslegarea problemei vieții și existenței, tot așa și învățătorul, economul altui câmp, prin muncă sistematică, izvorită din colțul inimii sale, nealterată și neadumbrită de păcatele lumii omenestii, îi reușește să creeze pentru aceasta lume de nevoi, tot atâtea mărgăritare frumoase, scumpe, strălucitoare, contribuind și el la desăvârșirea idealului omenesc pe pământ.

Sărmane dascăl! Câți spini ai de curățit în jurul cărții și în greul tău drum. Și aceasta muncă îți este cu atât mai grea, cu cât adânci sunt foarte rădăcinile spinilor cari ai să-i delături și să-i cureți. Și se face și mai grea apoi aceasta muncă, când nu ți-se dau nici mijloacele destule, uneltele puternice tari, cari să te ușureze. De pe fața ta picură în stropi fierbinți... grija, oboseala. Sunt numeroși acești pi-

curi. Ei singuri îți mai împrietenesc coaja tare, rezistentă, a pământului pe care-l lucrezi, cu armele tale de luptă și sfortare, cari se slăbesc și se macină mereu. Ei singuri și parecă nime nu te caută să te mai întrebe: Ce faci prietene? Cum înaintezi? Nu ți-s'au dărăpănat uneltele? Mai pot rezista ele și tu, acestei materii neprelucrate, brute, care așteaptă de mult pe lucrătorul harnic, inzestrat cu puteri și unelte? Ce să-i răspunzi. Li vei spune și reflecta chiar așa cum este: Sucomb în brazdă, nu peste multe zile. Energia, puterea, simțese că mă părăsesc. De mi-ar rămâne baremi idealul, însuflețirea cu care am început. Dar și aceste încep să se furișeze din suflet. Și mă înspăimânt la cugetul ca să ajung a fi lipsit de idealul și însuflețirea, care am trăit-o din momentul, când am cunoscut, care este rostul meu, și al neamului meu pe lumea aceasta. Dar ce să fac? Nu-mi dau arme de luptă, nu-mi dau unelte cinstite. Iar lucrul e greu și fără de aceste mă învinge el pe mine. Lăsați așa, nu observi, dragă pietene, cum din idealști ce am fost și ce *trebuie* să rămânem, devenim incet niște mercenari simpli, gata a ne vinde ceace avem mai scump pe lume, pentru faimosul „nume“ de milionar. Nu observi cum toată lumea, să retrage de pe arena publică, a datoriei, pentru a se înrola în ceata îndependenților, a celor cu afaceri frumoase.“

Amară decepțiune. Un neam răsărit din lacrimi, lupte și frământări, să nu aibă tăria și curajul să strige odată cu putere: *asa nu mai merge*. În fie care slujbă cu răspundere a țării, să fie chemați cei ce sunt vrednici și pricepuți. Dar să li-se asigure apoi acestora, suveranitatea, îndependența, viața, existența.

În aceasta atmosferă nesănătoasă, *trebuie* să ne îndreptăm cu toții ochii sufletului către un punct fix, care este *scoala*.

Ea singură poate să ne treacă prin crizele grozave în cari ne sbatem. Dar pe slujitorul ei, pe dascălul, pe profesorul să-l cinstim mai mult decât pe deputatul din partidul cutare. Legiuitorii au mare răspundere despre felul cum săvârșesc actualmente opera de organizare a statului nostru. Din multiplicitatea de probleme cari le stau în față, trebuie să aleagă pe cele ce sunt mai ardente. Și între aceste este școala, învățătorul, profesorul. Vin zilele de răsplată națională. Ne apucăm de rezolvirea și alcătuirea legilor de unificare. Adaptăm un sistem fără să ținem în vedere că el trebuie să servească deopotrivă interesele tuturor celor ce muncesc în același agru. Se împărțește învățătorimea în mai multe categorii. Învățători de orașe cu privilegii și datorințe, și învățători de sate numai cu *datorințe*. Învățători de stat cu privilegii, și învățători comunali și confesionali, cu lipsuri și cu *datorințe*. Vine alcătuirea bugetului statului pentru a arăta streinătății, că suntem în stare a pune baze solide unei vieți normale de stat. Și pentru ca să asigurăm viața multor instituții cari nu sunt chiar indispensabile, și cari, pot fi privite, între împrejurările grele în cari trăim, ca un lux, de care ne-am putea lipsi, tăem din salariile funcționarilor și ale învățătorilor, reducându-le la un bagatel. Îndeplinim unificarea administrației civile și financiare și nu mai suntem niciodată siguri când vom putea ridica lefurile. Sunt învățători cari de luni de zile nu și-au primit retribuțiunile, sub motive că nu sunt bani și nu se cunosc exact normele după cari trebuiesc solvite și asemnate.

Să ni-se îngăduie a ridica cuvântul nostru față cu toate aceste alcătuiți cari ne sdruncină voința, nădejdea și însuflețirea. Să ne fie îngăduit a ruga pe Domnul Ministru, să dea o soluție potrivită tuturor acestor neajunsuri, pentruca să putem și noi să ne îndeplinim datoria, așa cum cer interesele țării.

Rădăcinele sunt adânci, agrul este întelenit, puterile ni-s'au dărâpânat, arme ne trebuie, unelte tari de lucru ne trebuie, ca să putem curăți aceste rădăcini. Atunci nu ne înfricăm de spinii cei mulți, cari ne

țin calea. Știm prea bine că ei nu se pot stârpi ușor. Simbolul de pe coperta noastră va rămâne permanent, ca să ne aducă aminte de datorie. Dar fără unelte tari ei vor spori, și vor înăbuși cartea, calimara și peana, făcându-ne pe noi lucrătorii niște sceptici și lipsiți de nădejdi. Și toate aceste le dorim și cerem, le pretindem în numele dreptății, în numele idealului pe care voim să-l servim. Datoria noastră este să semnalăm răul când îl simțim. Aceasta o facem acum, când el ne amenință ce avem mai scump. Iar cei chemați au datoria să-l vindece până nu e prea târziu.

A. Pora.

Școala bolșevică.

(tr.) Provocat din mai multe părți, deputatul *Bebel* conducătorul social democraților rostește în 9 Februar 1893 în Reichstagul german un discurs mai lung, în care voia să arete cum cred socialistii că vor alcătui viitorul lor stat. Tot ce spune învârte mai mult în jurul programului lor politic-teoretic, fără a arăta cu deamănuntul fiecare măsură în parte. Să mulțamește să spună că, atunci când va sosi vremea ca social-democrații să fie stăpâni pe putere: *vor găsi mijloace*. Totul atârnă dela forma ce: „*vor lua împrejurările și atunci vom lucra potrivit cu dănele*“.

Și fiindcă doctrina socialistă a luat un caracter universal vorbele lui *Bebel* le putem aplica la rezultatele socialismului din oricare stat. Acum le vom aduce în legătură cu Rusia, căci din cele ce știm că să petrece în vecinătatea noastră unde socialistii (bolșevicii) sunt deplin stăpâni pe situația politică ne place a crede că: „*imprejurările*“ nu le-au îmbiat, „*mijloacele*“ cele mai potrivite de a putea muta raiul pe pământ. În loc să vedem mulțămire, fericire așa cum să trâmbița prin presa socialistă ne trezim cu o teroare care inspiră și frică și groază. Și fiindcă nu e acțiune fără reacțiune cetim că după o în-părăție de 3 ani scaunele stăpânirii socialiste din Rusia încep să pârăe, să se cutremure. Situația nenorocită în care au adus imperiul moscovit această grupare politică, a făcut ca în statele europene la toate categoriile social-politice de pânura socialistă să le treacă gustul de a mai râvni la putere. Rând pe rând s'au lăpădat de soții lor de principii din Rusia sovietică, declarând că ei nu forțează cursul firesc al dezvoltării și străformării societății omenești, ci așteaptă desfășurarea evoluției sociale în mod natural și treptat. Din esperința rusească s'au convins că ceiace sună frumos în teorie nu totdeauna să poate pune ușor în practică. Schimbări așa radi-

cale cum le cere social-democrația nu se pot introduce deodată, în societatea omenească, ci să nu se facă greșeli cu urmări răsbunătoare. Dovadă haosul ce domnește și agonia în care să zbate imperiul moscovit din pricina măsurilor greșite ce s'au făcut în toate direcțiunile politice, sociale, culturale și economice.

Din toate acestea noi ne oprim acum la problema instrucției după principiile nouă a școalei bolșevice.

Și aici vom pleca dela discursul lui Bebel marele corifeu al socialiștilor germani, care tot cu acel prilej a făcut încă următoarea enunțiaune:

— „Când vom avea în mână mijloacele de educație și cultură . . . și când le vom întrebuința într'un mod sistematic atunci vom ridica nivelul de cultură general al mării mulțimi într'un timp relativ scurt, la o înălțime de care astăzi nici idee n'avem“.

Și iată că le-a venit în mână toate „mijloacele de educație și cultură“ și le-ar fi putut întrebuința în cel mai „sistematic mod“ ca să poată ajunge „înălțimile“ la cari nici nu a visat om pământean. Fapt e însă, că nici odată în cursul istoric al popoarelor, instrucția nu a căzut mai jos ca astăzi sub stăpânirea socialiștilor din Rusia. E de interes pentru noi și revista noastră a notat câteva din principiile pedagogice moderne a școalei bolșevice. Le însemnăm așa, cum le găsim în ziarul „Dacia“ Nr. 85 din 22 Martie, care încă le-a împrumutat din mondialul: „Le Temps“; ear acesta le-a luat din o revistă elvețiană, căreia i le-a comunicat fostul prof. de limba franceză în Rusia *Hector Niculae* care a lucrat un studiu mare: „Școala și copilul din Rusia sovietică“.

Principiu de bază este ca copilul să fie răpit cât mai iute din sinul familiei. Mamele, cari promet să-și cedeze copii la etatea de 4 ani, sunt rebonificate la privilegiul nașterii cu suma de 5000 ruble. Cele care nu voesc să se supună acestei măsuri li să iau cu forța. Copii astfel strânși sunt adunați în un fel de lagăre ale statului, unde sunt crescuți în comun pentru stat.

Instrucția se face pe baza principiilor de cari e condusă: „școala liberă“. Elevii vin la școală când le place și stau cât vreau. Pe drum merg cu mâinile în buzunar, țigara în gură, fără cărți, fără caete, fără creon. Dacă nu le place în o clasă trec în alta. Cel ce vrea să asculte-ascultă, cel ce vrea să rădă-răde, celce vrea să se joace se joacă. Note nu se dau. Examene nu există.

În internate murdăria e mare. Nu să mătură cu lunile. Totul e acoperit cu un strat gros de prav. Școlarii mai mari stau tolăniți pe paturi și cetesc romane ori joacă cărți.

Aceste sunt principiile pedagogiei bolșevice, cari prin libertatea pe care sunt așezate și auto-determinismul după care sunt aplicate propagă și susțin cea mai mare anarhie, care nu mulțamește nici pe părinți, nici pe instructori și chiar nici pe unii din elevii mai răsăriți.

Pentru noi, cari suntem dedați cu ordinea, rânduiala, curățenia cari toate susțin o disciplină severă, toate aceste ni să par nește nedrăvenii de oameni neresioși, cari prin măsurile lor compromit omenimea. Rezultatele la cari ajung sunt adevărate monstruoziități sociale.

Iată cum înțeleg să aplice urmașii marelui doctinar Bebel principiile socialismului științific în materie de cultură și educație! În felul și forma aceasta este exclus de a putea ridica în timp scurt: „nivelul de cultură general al mării mulțimi“.

O diagnoză.

Fărădelegile popoarelor, cari au domnit veacuri de-arindul peste alte popoare, cu răsbolul mondial s'au răsbunat amar. Cu aceasta răsbunare de-odată s'a coborât dumnezeasca dreptate pe pământ, și noauă Românilor, de-obârșie atât de strălucită — urmași ai lui Traian — ne-a hărăsit cea mai sfântă pagină a istoriei, de-a avea o Românie-Mare, de-a ne vedea toți de acelaș sânge într'o singură împărăție românească — a gloriosului rege Ferdinand — Mihai Vodă al doilea.

Suferințele, îndelung răbdările, încătușările de veacuri s'au sfârșit. Visul moș-strămoșilor noștri — noauă generației acesteia ni-s'a dat să'l vedem împlinit. Pronia cerească ne-a norocit să'l vedem vis intrupat, vis trecut în realitate.

Cine însă s'ar fi gândit vreodată, că atunci, când idealul nostru național aproape în întregime satisfăcut, să ajungem la un așa pedestal al vremii, că după doi ani și mai bine de înbrățișare frățască — acest vis împlinit să-ți pară așa de amar, să'l vezi așa de întunecat, — de-așa încât mulți dintre fiii acestui neam să fie nemulțămiiți. Nemulțămiiți nu doară, că nu s'ar bucura de intruparea idealului național, ci pentru că văd mulțimea fărădelegilor — și că pe urma acestora cum s'a intronat cultul incompetenței și a căpătuelilor fără rușine, a sinecurelor. Văzând pe cei mai mulți perzindu-și capul în goană după milioane, după funcțiuni inalte, nevisate alțedăți — funcțiuni nemeritate; văzând cum fără nici-o rușinare, fără nici un obraz, urmează satisfacerea intereselor personale și alte nenumărate cocoțări — pe cari nu le merită, la cari nici priceperea nu-i îndreptățește — sau mai bine zis — văzând cum în locul ordinei, legalității și a muncii cinstite cum s'au instăpănit: disordinea, ilegalitatea și trîndăvia.

Fiii acestui neam necăjit și oțelit prin atâtea suferințe și neajunsuri, după jertfele aduse până la înfăptuirea idealului mareț — așteptam deplină mulțămire și fericire între hotarele țării noaue, cari dela D-zeu lăsată și rescumpărată cu moartea și suferința atâtor români — ar putea să dea, și asigura indivizilor mulțămirea generală, care nu este — și pe care cu drept cuvânt cu atâta dor o așteptau și o așteaptă.

În locul fericirii, mulțămirii, armoniei care mai era s'a întronat nemulțămirea a celor mai mulți disarmonia, vrăsmășia și desiluzia fraților de același sânge și de aceleași idealuri. Este ceva semnificativ, care semnificație duce la desamăgire și la nesfârșitul lanț al decepțiilor neașteptate — la cari în fiecare moment, în fie care zi să adaug decepțiunile momentului și a zilelor cari urmează.

În nici-o țară din lume — credem, nu înfloreste mai strașnic ca la noi nedreptătea și capriciul oamenilor. Din când în când câte un fapt mai notoriu, mai lipsit de cumpăneală ca altele răsar pe de-asupra, nu de altceva, dar ca să nu ne lase să uităm că suntem în țara oamenilor desecvilibrați; descreeați. Ori-ce drept, ori ce intenție bună, ori ce idee, ori altceva, poate fi luată în bătaie de joc, numai puternic să fie cel care o nesocotește.

Cred, că este de prisos a aduce cazuri concrete și plauzibile pentru documentarea aserțiunilor de mai sus. Unul fiește-care dintre noi va fi având la îndemână atâtea și atâtea din ele și atât de feliurite în calibru și nuanțe, încât nu cred, că aş putea spune unul nou, ceva ce n'ar fi obvenit în viața noastră românească — în perioada așa zisă a consolidării naționale și de stat.

Incepând de sus dela celea mai înalte foruri legislative și trepte a vieții și întocmirilor sociale — trecând peste toate gradațiile așezămintelor de până acum — cu foarte puține excepțiuni nu vom putea vedea altceva, decât bajocorirea cinstei și-a muncii cinstite, delăturarea celor cu idealuri curate, nesocotirea însuflețirii și a competenței, sfruntarea omului la locul său și nu arare-ori chiar nerușinarea de-a umili, astăzi Românul înaintea celor străini de neamul și aspirațiunile naționale românești. Așa să vede, că mintea unora — orbiți de dorul capacități și a sărăciei sufletești s'a întunecat. Așa să vede, că simțul măsurii la unii a dispărut cu desăvârșire, iar ambițiunile meschine a crescut în proporții neînchipuite.

Suprema țintă a multora pare a fi, nu atât un loc de muncă cinstită, ci un scaun de odihnă, o căpătuială pe care n'a mai visat o. Puțini își dau seamă, că statul român nou, abia înjghebat — acum mai mult ca ori când, are lipsă de minți cumpănite, de brațe destoinice și pricepute, că să simte nevoia a tuturor energiilor la locul lor potrivit și reale, cari în mod armonios și disciplinat să conlucreze la aranjarea multor probleme spre consolidarea cât mai de grabă a acestei țări tinere.

Nu voesc să fac pe criticul vieții noastre sociale rom., căci acest rol îl au alți mai competenți și mai cu cădere, vreau însă a sublinia și expune și la acest loc indignarea față de stările actuale, pe cari le-am dori să le vedem trecute cât mai curînd. Ca omul nepreocupat, trebuie și sunt silit a recunoaște și a constata, și faptul acela, că viața de astăzi cu toate conziderațiile

ei, viața progresată în stadiul istoric numit de mari prefaceri sociale — produce adevărate monstruoziități, produce monștrii a căror suflare rece a scoborit de tot avântul idealizmului și a moralei omenești și, că sub zodia acestei vieții îmbăcșite și atrofiate de feluritele prejudeții și patimi omenești, idealul sfânt s'a prefăcut în idol cioplit, în vîrf de aur, iar locul vîrtaților omenești l'au luat — plăcerile lumii deșarte cu tot noroiul lor infectător și animalic.

E timpul suprem a ne da seamă cu toții de aceasta stare a lucrurilor, de aceasta demoralizare a timpului pe care'l trăim, — iar la întro-narea unui mediu mai sănătos și intru schimbarea moralei zilei de astăzi — care mâne poate fi mai mult decât un dezastru și învățătorii neamului — cari să știu ridica la înălțimea chemării lor — încă își au partea lor însemnată de muncă și prestațiune regenerătoare.

Mihail Hurducaci.

Reforma școlii normale.

Învățătorimea română din Ardeal, dându-și seamă de insuficiențele ce le prezintă școala primară română față de cerintele culturale și sociale, de azi și de mâine, ale poporului român, a cerut, cu multă tărie și perseveranță, pregătirea mai înaltă și mai sistematică a fiitorilor învățători, adecă reforma școlii normale conform evoluției vremii mai noi. Preocuparea aceasta nobilă a învățătorimei, în mijlocul luptei uriașe pentru îmbunătățirea traiului, este o notă caracteristică a acestei tagme de muncitori cinstiți.

Motorul problemei este grija pentru școala primară, pentru înflorirea culturii poporului, știind prea bine, că școala este însuși învățătorul. Învățătorul de azi și de mâine trebuie să-și însușească acel grad de educație și cultură, în baza căreia să poată corăspunde pe deplin chemării sale; să fie capabil a îndeplini, în formă cât mai desăvârșită, munca sa strict dăscălească și să poată deveni adevărat educator cultural și social al poporului; după cerințele vremii în care trăiește.

Comparând pregătirea învățătorimei cu necesitățile morale, intelectuale și sociale de azi ale poporului nostru, ne vom convinge că, în școala normală de până acum, candidatului de învățător nu i a fost dată posibilitatea să-și câștige destulă practică pedagogică, cunoștință despre viață, concepție mai modernă despre lume și nici să-și însușească aceia siguranță de acțiune, care-i este necesară la îndrumarea socială a poporului. Cei patru ani de școală normală, pe lângă toată truda și priceperea profesorilor, n'au oferit destul timp elevilor normaliști, ca să și câștige, în toate ramurile de învățămînt, praxă sistematică și temeinică, ca deplin pregătiți și înzestrați cu bogate cunoștințe practice despre metodele pedagogice, să pășească în viață cu destulă siguranță. Cele câteva ore de propunere practică, făcute în

școala de aplicație, cu foarte puțină experiență le-a îmbogățit sufletul. La aceasta se adaugă și diversitatea procedurii metodice a profesorilor, care zăpăcea mințile elevilor. Urmărilor păgubitoare se resimțesc nu numai asupra învățătorilor ci, mai ales, asupra progresului elevilor incredințaților.

„Într-o școală normală este o condiție de cardinală însemnătate, ca să se urmeze consecvent aceeași procedură metodică unitară și corectă, ca elevii în fiecare lecție să aibă înaintea lor modelul aplicării metodei la o anumită materie.

Seria neconturbată de lecții face ca vrând nevrând să-și însușească și elevii metoda respectivă chiar înainte de a fi învățat principiile didactice și metodice.¹⁾“

De câteori nu auzim făcându-se reproșuri unor învățători, că nu cunosc sau nu îndeplinesc anumite probleme sociale a căror satisfacere, deși nu e obligatoare, este, totuși, o datorie morală pentru ei. Se zice adeseori: învățătorul cutare nu știe trata cu poporul ori cu elevii; nu se știe apropia de sufletul poporului și nu lucră în armonie cu ceilalți intelectuali ai satului. Deși cei mai mulți învățători au fost la înălțimea chemării lor — dovadă iubirea și încrederea poporului manifestată față de ei în clipele cele mai tulburi ale revoluției din anul 1918 — totuși, unii învățători tineri, nefiind destul de cultivați sufletește, sunt reci, nepretenoși, rezervați și disconsideră poporul ori se dimit cu toată lumea, la o intimitate fără de nici un scrupul, însușindu și moravuri nedemne cu poziția lor și în urmă rustificându-se total.

Cei dintâiu devin antipatici, iar cei de categoria a doua își pierd orice autoritate. Unul de aceștia strică mai mult țagmel dăscălești decât munca conștiință alor o sută de cei buni. Numai o eventuală mutare din acel sat îi dă posibilitatea de reculegere și îndreptare, dacă preste tot are țaria și capabilitatea s-o facă.

Cauza acestor scăderi este faptul, că, în școlile normale sau nu se predă de loc sau nu ajunge timpul, ca să se studieze mai temeinic problemele sociale, a face cuvenitele comparații între deosebirile de trepte sociale, de concepții despre viață și tractarea cu poporul, respective pentru cunoașterea directivelor de cultivare și îndrumare a poporului. Nu este timp, n'are ocazie²⁾ și prea de tînăr ajunge în viață, aproape copil,

¹ Dr. P. Roșca: Reforma școlii normale; Revista Uniunii profesorilor Nr. 1—2, anul 1919.

² La acest loc mă simt dator a releva părerea dlui profesor S. Mehedinți, care zica: „La sate e locul seminarilor și al școlilor de învățători“. Pentru sprijinirea acestei idei spune cu multă dreptate: „preotul și învățătorul trebuie să aibă chiar de la început sub ochi viața de sat, cu toate greutățile ei reale“ (Altă creștere pag. 158 și 159).

Față cu aceasta părere cred, că rolul și importanța orașelor, cari împărtășesc în cea mai largă măsură civilizația timpului, nu trebuie disconsiderate prea mult. Locul cel mai potrivit pentru școlile normale ar fi orașele mici, așa-numitele târgușoare, cari au aspect și mediu mai românesc și sunt mai apropiate de viața satelor.

care, deși are cultura necesară, totuși, praxa, puterea de voință, constanța, puterea de muncă și disciplina, cu care e înzestrat în momentul părăsirii școlii normale, încă nu-l face destul de apt pentru rolul de conducător și îndrumător al poporului.

Pentru curmarea și evitarea acestui neajuns e neapărată trebuința a se introduce în școlile normale studiul sociologiei, care să-i ofere normalistului nu numai noțiuni de sociologie, ci să-i dea și directivele, ce are a le urma fiitorul învățător pe teren social, și cum trebuie să trateze cu poporul și cu toți acei factori cu cari, în urma chemării sale, e nevoit să întrețină contact permanent. Lucru firesc, că învățătorul va trebui să consulte aceasta carte și în viața de mai târziu, precum cunsultă un bun preot biblia. Din ea va putea învăța cum trebuie să premergă cu exemplu în privința vieții morale, a fi sftinicul și sprijinitorul poporului, promovătorul intereselor morale și materiale ale lui și totodată îndrumător — fără a fi demagog — la exercitarea drepturilor cetățenești în spirit național, adică a fi adevărat educator al poporului.

Câte izbânzi, câtă bunăstare materială și culturală ar răsări pe urma muncii unei atare generații de învățători culți, conștiinți și devotați chemării lor.

Dar nu numai atât.

În programa școlii normale trebuie să aibă loc și pedologia (studiul copilului), care, până acum, numai în legătură cu psihologia a fost atinsă uneori de către profesorul de pedagogie. Importanța mare a acestui studiu cred, că nici nu e nevoie a o mai documenta oamenii de școală. Pedologia, cu tot coloritul ei științific, se bazează pe dragostea sinceră a învățătorului față de copii. Când dragostea ne conduce în cercetările noastre, rezultatul e cu mult mai sigur. Iubirea sinceră dintre învățător și elev este cel mai bun și mai puternic mijloc de învățământ, prin care obținem rezultatele cele mai sigure. Examinând fenomenele și manifestațiile sufletești ale copilului, la aparență așa de multiple dar de fapt atât de caracteristice, adeseori descoperim lucruri surprinzătoare, aflând cauza din care au emanat. De multeori în mod surprinzător, ca la o lumină orbitoare, ne vedem greșelile ce le facem în educație. De multe ori dă altă directivă muncii noastre, a cărei roade ne procurează atâtea plăceri sufletești și ne cad atât de bine.

Viitoarea școală normală trebuie să aibă caracterul ei specific bine reliefat. Studiile pedagogice să fie aranjate și să se succedeză în mod logic. Pregătirea practică a elevilor să fie temeinică și completă, ca învățătorul începător să nu mai fie expus a face experimente dubioase pe spinarea și în detrimentul copiilor incredințați creșterii sale.

O tratare mai serioasă și mai intensivă a igienei, ca studiu separat, încă se impune cu toată țaria. Higiena copiilor și a școlii numai

gâștiga poate din aceasta. Învățământul despre natură încă trebuie învrednicit de mai multă ospitalitate, sacrificând pentru acest scop un număr mai mare de ore, ca cunoștințele teoretice să-și poată afla o largă aplicare prin experimente practice. De acest învățământ se leagă, în mod firesc, și lucrul manual, atât de mult reclamat de noul curent al școlii active, prin care cu adevărat se poate da o „altă creștere” atât de necesară pentru viitorul poporului nostru.

O atare reformare a școlii normale ar fi de mare importanță și pentru situația socială a învățătorimei noastre, devenind, după o pregătire în felul acesta, cel mai de valoare factor conducător al păturei sătești chiar și acolo unde anumite mări, în urma tradiției, se mai mențin la suprafață, fără a slugi, prin muncă trudită, emanciparea poporului.

Numai cu o astfel de generație de învățători, capabili a satisface tuturor nevoilor culturale, sociale și economice a poporului, putem fi siguri de crearea unei ere mai frumoasă și mai fericită pentru patria noastră întregită.

Din cele expuse până aci se vede clar, că pregătirea mai înaltă și mai temeinică a învățătorilor este o problemă de cea mai mare importanță pentru Statul român, care are datoria să aducă orice jertfă când e vorba de ridicarea nivelului cultural al poporului, prin creșterea de învățători destoinici.

Pregătirea mai înaltă a învățătorilor în conformitate cu timpul în care trăim pretinde, în mod firesc, sporirea anilor de studiu în școala normală. „Pregătirea unui învățător nu poate fi o treabă de făcut în pripă, ci ea cere îndelungă răbdare și dragoste ca a grădinarului, care știe că merele nu se coc la para lumânării, ci trebuie să aștepți lucrarea domoală a razelor soarelui, a umezelii și căldurii, a luminii și a umbrei, cum ai așteptat deschiderea florilor din mugur și tainica împărțire a polenului dela o floare spre alta” (S. Mehedinți: Altă creștere pag. 159).

Această pregătire nu se poate face cu destul succes în cei 6 ani de școală normală, suprapusă școlii primare. Acest tip de școală normală, care s'a introdus de curând și în Ardeal, nu este în stare a ne da pe învățătorul, care să aibă conștiința, că este dascăl deplin format, că își cunoaște și își iubește misiunea pentru care e destinat în baza diplomei obținute, și nu va putea aduce reale și prețioase servicii culturii neamului. Am arătat că nici școala normală ardelenescă de până acum, cu patru clase suprapuse celor 4 clase inferioare de liceu, nu a corăspuns pe deplin așteptărilor, deci, prin introducerea tipului de școală normală din vechiul regat, calitatea învățătorilor, ce vor ieși din aceste școli, va prezenta un grad și mai scoborât, va fi numai un *surrogat* (după însași mărturisirea a mai multor bărbați de școală din vechiul regat) a ceea ce într'adevăr ar trebui să fie învățătorul român de azi. Prin aceasta nivelul și prestigiul întregii

tagme învățătoresci va suferi tot mai mult, iar șansele de evoluție culturală a poporului vor fi tot mai puține. O pagubă enormă înseamnă acest lucru azi, când nu numai evoluție ci „o adevărată revoluție culturală trebuie să se producă în sufletul poporului”. (Ziarul „Dacia” Nr. 11 din 20/XII 1920.)

În privința atențiunii ce trebuie acordată creșterii învățătorilor, ne servește cu exemplu și mica Ungarie de azi, care luptă cu atâtea nevoi (6 miliarde coroane plătește la an numai interese după datoriile ce le are) și unde, cu începerea anului școlar curent, anii de studiu al școlilor normale s'au ridicat dela 4 la 6 ani, având la bază 4 cl. secundare.

Nimeni, cred, nu va trage la îndoială, că este un interes superior cultural, național și de stat, ca școala normală românească să aibă 8 ani de studiu, iar elevii să fie recrutați numai dintre cei mai buni absolvenți ai școlii primare. Pe aceștia să-i pregătim în modul cel mai corăspunzător posibil, ca să devie învățători destoinici, însufleții și harnici ai neamului.

Așteptăm să se realizeze aceasta dorință cât mai repede.

Sătu-Mare.

Ilarie Bejan,
subrevizor școlar.

Cuvânt ocazional.*

Când dela întruparea dorinței noastre, de a vedea înfăptuită România mare, pentru a două oră ne vedem întruniți — în adunarea de astăzi — salutându-Vă cu un cuvânt frățesc, vă zic: *bine ați venit*.

Înainte de toate voiesc a face o reprivire asupra muncii și activității depusă de statul învățătoresc — în acest scurt interval, referitor la interesul școlii, al statului învățătoresc și al cauzei naționale.

Învățătorimea ca totdeauna a fost și este la culmea chemării sale.

Biroul Asociațiunii Învățătorilor Români din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș a apărut totdeauna interesele învățătorimei cu o abnegațiune de admirat. Dovadă Congresele ce s'au ținut, apoi protestele, când cineva jignează în interesele noastre, — alergările prin diferite oficii spre a culege date; ba chiar și la centru în București. Nu s'au înfricat chiar și atunci când au aflat, ușile închise, ci din contră cu mai mare curaj au dus lupta mai departe.

Luptat au pentru starea materială și dep-lansă în care se află învățătorimea și astăzi. Au protestat contra reducerii cursurilor școlii normale dela 8 ani la 6 ani.

După multe și mari greutatea succes biroului central a asigura pre sama pruncilor învățătorilor — „Casa învățătorilor din Cluj” spre a

* Rostit la adunarea secției Bisrița-Năsund, a Asociației învățătorilor.

cărei susținere în locul fondului fost „Eötvös“ a înființat fondul „George Lazăr“.

Ba ce e mai mult tot spre susținerea acestuia au esoperat dela Ministrul de culte și Instrucțiune publică în bugetul anului 1921 sume considerabile. Atât fondul cât și administrația aceuia s'a dat în manipulația noastră — rămâne deci ca noi se ne facem datorița mai departe.

Comitetul central și aici, și a făcut datorița când prin Circularele din 2 și 10 Ianuar a. c. apărute în Revista noastră „Învățătorul“ No. 2 ordonează că toate secțiile și subsecțiile să afle modalități și izvoară pentru înmulțirea Fondului „George Lazăr“.

Mijloacele de înmulțire a acestui fond sunt Conferințele pentru popor sau *prelegerile populare* împreunate cu petreceri — apoi teatru, concerte, și serate. Acestea cu adulții sau elevii școalelor. Din venitul acestora apoi 25% sunt a să trimitte fondului „George Lazăr“ ca susținător al „Casei învățătorilor“.

În punctul 7 al convocătorului la adunarea noastră de astăzi vom lua și noi apoi în dezbotere modalitatea de executare a Circularei biroului central. Nime din noi nu poate trage la îndoială scopul sublim ce-l urmărește Circulara. Aceasta circulară are 2 scopuri. Unul față de popor — pre acesta a-l lumina — altul față de noi înșine — ca pruncilor noștri să le putem asigura o creștere la treaptă mai înaltă și mai ușoară că a noastră, cea ce numai din puterile noastre greu am putea o îndeplini. Rămâne deci și aici — ca noi unul fie care să ne facem datorița.

Din cât suntem informați, putem afirma mai departe că mai ales în Ardealul nostru fie care secție județana sub prezidiul ei și-ă făcut datorița.

De asemenea și subsecțiile în mai multe locuri sau constituit și au început munca.

Ince privește Secția noastră județană și subsecțiile ei — unul fie care le cunoaștem activitatea — în urma căreia sunt recunoscute de cei competenți. Datorița avem și aici ca și pre mai departe așa se fie.

În ce privește starea materială a învățătorei și îmbunătățirea acesteia Biroul central și aici a fost la datorița să. Unificarea făcută — în loc să unifice a creiat mai multe categorii de învățători. Ba ce e mai dureros pre învățătorii confesionali i-au scos cu totul de sub unificare. Aceasta însă să nu ne supere fraților căci e numai un epizod din suferințele învățătorilor de puțină durată, căci după cum sum informat în curând va dispărea și încă cu învingerea noastră, în urma caruia și școalele confesionale să vor statifica și unifica, căci este timpul.

Rezultatele ajunse în acest scurt interval înse ne îndeamnă la o muncă și o activitate cu mult mai mare, deoarece pe când activitatea celor mai mulți oficianți să estinde numai la masa de lucru, și la rezolvarea actelor aflătoare pre acea; activitatea învățătorului din cele mai frumoase.

Activitatea noastră e în strânsă legătură cu poporul, care este talpa țării, și așa dela noi atarnă ca poporul nostru să înainteze.

Să nu uităm că astăzi suntem adunați într'un singur mănunchi 18.000.000 Români și că soarta și viitorul acelora atarnă dela noi și este în mâinile noastre. Să ne facem deci datorița cu toții pentru binele patriei și al popurului nostru.

Greg. Șuteu.

La Înviere . . .

A treia zi la revărsat
Când de Sutaș erai păzit
Și Ingerul peatra-a ferit
Măreț Isus ai înviat
Scăpând de crâncenul păcat
Poporul Tău cel mult iubit.

Și când ostașii au văzut
A feței Tale strălucire
În dreapta-Ți crucea în mărire
Ei la pământ toți au căzut
Și chiar Sutașul a crezut
În sfânta Ta dumnezeire.

Iar când mueri cu mir venind
Să-Ți ungă trupul îngropat
Un Inger li-s'a arătat
Și către ele a zis zimbînd
Ce-L plângeți ca pe-un mort dormind!
„Christos a înviat!“

A înviat nu este-aici,
Pe cine Voi îl căutați,
Dar mergeți și în știre dați
La scumpii lui Învățăcei,
Cari pentru frica de Iudei
Ei stau tot încuiați.

Și Ele 'ngrabă alergând
Spre casa unde s'au încuiat
Apostolii de s'au rugat
La poarta unde erau stând
„Deschideți s'auzea strigând
Christos a înviat!“

De-atuncea glasuri de profeți
S'and în revărsat:
„O! voi Boieri ce-ați încuiat
Cu zaruri grele-a voastre porți
Deschideți-le căci din morți
Christos a înviat!“

Pețelca.

Iuliu Domșa
Inv.

Apel către învățători.*

Un răspuns — scrisoarei lui Petrea Dascălul

Motto: „Dacă flămânziți, strângeți-vă pantalonii și criza e rezolvată“

Argetoianu.

„Dacă flămânziți, strângeți-vă rândurile și criza e rezolvată“

N. Cr.

În lupta ce se dă pe tema statificării învățământului confesional din Ardeal, se știe, că învățătorimea a ajuns calul de bătaie. Statul — așa observăm — nu poate sili confesiunile să i predece edificiile școlare, iar confesiunile nu vor să le predece de voie bună, deși știu, că fără ajutorul Statului nu le pot susține nici barem o săptămână. Atât statul cât și biserica — ca tot ce există — au tendință egocentrică. În lupta aceasta, statul nefiind destul de puternic a adus în conflict și pe învățători cu confesiunea, detrăgându-le celor dintâi 50 proc. din salariul întreg.

De obicei când se ceartă doi, câștigă al treilea. De astădată nu e speranță să câștige nimenea. Mai întâi pierde România-Mare de mâine prin descurajarea ce s'a introdus în sufletul corpului învățătoresc dela școalele confesionale.

Se vorbește, că la insistența guvernului — Consistoarele vor convoca de „urgență“ congresele lor, singurele foruri, cari pot aduce vre-o hotărâre validă. Autorul acestor șire, declară în mod profetic, că aceste hotărâri vor fi egocentrice, confesionale.

Dragă prietino! După citirea articolului tău cu titlul de mai sus din „Dacia Traiană“ Nr. 79, și după ce am citit în „Patria“ Nr. 82, răspunsul dlui Argetoianu (vezi Motto) adresat delegației funcționarilor din ținuturile alipite, m'am decis să-ți scriu văzând că învățătorimea (funcționarii) nu aleg mijloace bune, adecă mai sigure în atingerea scopului lor. Văd cum te lupți, ca să scapi școalele cât mai îngrabă de desnădejdea ce le a cuprins chemând pe toți învățătorii la luptă pentru înlăturarea răului, de care cu toți suntem responsabili: guvern, consistoare și dascăli. În lupta aceasta ceri și sprijinul presei, (care era odinioară a patra putere din stat, când Opinia publică era mai trează în afacerile sociale) pentru a informa Opinia publică despre nedreptatea ce se face învățământului confesional din Ardeal.

Referitor la sprijinul moral ce-l solicitezi dela opinie, e iluzoriu. O. p. care o știai din timp de pace nu mai există în forma aceea. Mizeria adusă de marce războiului i-a făcut mari schimbări sufletești. Dovadă este dreptatea pe care astăzi mai mult ca oricând o cerem — și nu mai sosește. Cinstea, altruismul, — pe așteia

cărăcia le-a alungat. Opinia publică (afară de justiție) a fost cu adevărat singurul „regulator al moravurilor omenеști“. În sensul acesta azi, aproape că nu mai există. Sau dacă mai există, războiul (mizeria) i-a dat alte îndeletniciri primordiale. Individul — ca membru al Op. p. în prezent este preocupat de neajunsurile, grijiile personale și familiare, cari sunt așa de mari, încât nu-i mai ajunge timp (și energie) pentru preocupări altruiste sau de ordine publică. Scumpețea îl preocupă mai mult.

Peste câțiva ani, când îmbelșugarea va face traiul mai leșnicios, atunci va mai rămânea timp și pentru afacerile altora.

„Memoriilor“ (sau cum le-ai caracterizat memorandizarea) au acelaș efect ca și articolele adresate Op. p. D-nii miniștri, cari se pot grupa în două categorii: bogați din naștere și foști săraci din naștere, — fiecare are mai multe preocupări personale. De „memorandele“ (durerile) micilor funcționari nimeni nu se interesează. Că acestea sunt vorbe, cari conțin purul adevăr ne dovedește întâmplarea din zilele recente ce s'a petrecut în Capitală în cabinetul dlui Argetoianu. Într'o zi când i-s'a prezentat „Memoriul“ (!) ce acțiune fără nici o putere) funcționarilor a răspuns în mod atât de mângâietor: — „Dacă flămânziți, strângeți-vă pantalonii (nu știa că poate pantalonii erau deja strămțați N. A.) și criza e rezolvată“... Dacă carul României-Mari merge așa de prost, acum nu mă mai mir. Bine-a zis, cine-a zis, că poporul își are conducătorii pe cari îi merită. Dlui Argetoianu să-i aplicăm zicala românului: „sătulul la flămând nu crede“.

Ție frate Petre și celor interesați câteva cuvinte.

Mântuirea noastră să n'o așteptăm dela alții, ci dela noi. Solidaritatea este singura armă, care ne poate scoate dela răul acesta, Că pentruce și cum să ne solidarizăm, această discuție s'o facem între noi și nu pe cale ziaristică.

Rășinari, Aprilie 1921.

Al tău coleg:

N. Crețu.

Din școală.

II.

Cum dă Dumnezeu căldura
Și se desprimăvărează —
Mielușei mei din școală
Zi de zi se'mpuținează.

Unii merg la plug s'ajute,
Alții ca păstori la vite —
Dela masă cu durere
Văd scaunele golite.

Și natura cu-a sa vrajă
Par'că și mai mult îi chiamă
Truda mea de astă iarnă
Primăvara mi-o destramă.

* La dorința colegului N. Crețu, reproducem acest apel din „Dacia Traiană“ No. 89.

Iar examenul când vine
N'am din ei nici jumătate —
Cam așa se'ncheie astăzi
Anul școalei pe la sate.

Cât e vara mieluseii
Cresc zburdalnici pe afară
Și d'abia târziu în toamnă
Îi adun la școală iară.

Ce să facem — așa-i rostul
Neamului cu plugărie —
Legea firii e mai tare
Ca cea scrisă pe hârtie.

Viitorul țării noastre
Sufere întârziere —
Dar pe lângă toată grija,
Tot mai am ș'o mângăere.

Aerul și libertatea
Dătătoare de viață —
Îmi aduce mieluseii
Mai îmbujorați la față.

G. B.

Școala.

Rog pe on. Redacțiune cât și pe stimații cetitori se fiu scuzat, că cer ospitalitatea „Învățătorului“, a unei foi de specialitate care nu e a mea fiind eu un simplu țeran. Iubirea ce o am față de școala noastră națională și cătră toți acei apostoli cari ostensesc pentru luminarea neamului nostru românesc, mi-a dat impuls se îndrăsnesc. Bucuria mi-se potențiază când vedem că toți oamenii noștri de seamă, și în special, corpul nostru învățătoresc, află de bine, că lucrul cel mai principal, în situația schimbată, este problema organizării școalei noastre primare pe temelii moderne spre a produce rezultate dorite de toți.

Și cu tot dreptul.

Cultura unui popor nu se măsură numai după cultura intelectualilor sei, ci aceia se apreciază, se cumpănește și după deșteptarea și luminarea masselor mari de jos ale poporului de rând.

Școale primare s'au înființat prin părțile aceste începând dela 1850, numărul lor s'a tot sporit, și cu toate jertfele colosali de bani aduse de bunul nostru popor cu edificarea și susținerea școalelor, în loc se progreseze acele școale, mai mult au vegetat numai. Între acele școale erau și școale bune, cari au avut norocul se fie conduse de învățători iubitori de neam, ne așteptând îndemn și sprijin din nici o parte, ci în tăcere lucrau întru luminarea mlădițelor neamului lor. Cele mai multe din acele școale nici n'au meritat frumosul nume de școală, căci în realitate erau — sunt multe și azi — un fel

de grădini potemtiane. Dovadă eclatantă este numărul de tot minimal al cunoscătorilor de carte eșiți din acele școale. Scusele cu timpurile vitrege în mare parte sunt numai preteste.

Cauze stagnării învățământului în școala primară este faptul recunoscut de toți: lipsa totală a cetitului a tinereții care a părăsit școala, întând și puțină știință culeasă din școală, spor-reau și acestia numărul analfabeților, căci pe acelea timpuri nime nu-și bătea capul se scrie ceve și pentru popor. Vina cade pe unii factori, peste acăror indolență păcătoasă, trecem la ordinea zilei iertându-i pentru înviere...

Abea pela anii 1874—93 unii bărbați iubitori de neam au scris cărți, foi și chiar ziare anume pentru popor. Dela aceste date care se pot numii *epocale* în analele deșteptării poporului, rupându-se ghița întunecului, tinerețea citește cu drag scrisul în limbajul înțeles de dinsa, sporindu-se cărturarii, în butul tuturor prigonirilor ungurești cari cu urgisita lege alui Aponyi și-au ajuns culmea nerușinării întru prigonirea școalei învățătorilor noștri.

Aceste premise spre orientare.

Resultă că din toate aceste esperiinte și învățăminte să stăruim cu toții că toate școalele primare se trecă la stat. Statul prim bărbați destoinici și chemați va nisui ca întreg corpul învățătoresc se fie compus numai din frunțași cari se fie înrgimentați în prima linie de luptă întru luminarea viitorilor cetățeni ai țerii. Va conduce școala pe căi practice spre a para scăderile din trecut, va da școalei o directivă spre a crește cetățeni luminați, patrioți insufletiti, economi buni și creștini înțelepți.

Ca întreg organismul contemplant se aibă efectul dorit, pe lângă desideratele indispensabile nu va lipsi din cadrul seu un control serios și conștiințios esercitat de revizorate, care prin esmiși se viziteze și controleze mersul învățământului în școale primare cel puțin odată în fie care lună.

Ar mai necesita să se afle o modalitate prin care se vină școalei în ajutor, așa că băieții cari ies din școala primară și nu voiesc ori nu pot se cerceteze altă școală secundară, se fie și mai departe în contact continuu cu școala spre ași înmulți cunostiințele, și se fie feriți se uite ce au învățat în școală, și totuș se nu fie reținuți dela ocupațiunile lor casnice.

Remediul cel mai eficace, mijlocul potrivit și ducător la scop ar fi, după modesta mea părere, să se introducă în organism următorul complimentar: Băieții după ce ies din școala primară devenind adulți se aibă la îndemână lectură bună estină și chiar grătuită. Spre acest scop, să se înștitue în ministeriul cultelor și înștrucțiunei publice o redacție constătăoae din trei membri cari se redacteze Publicațiuni Școlare Săptămânali, pentru școalele de adulți din întreg Regatul. Unul se redacteze Publicațiuni școlare pentru școalele de adulți dela sate; al

doilea se redacteze. P. S. pentru adulții aplicați ca ucenici pe la meserii; iar al treilea — care mai potrivit ar fi una dintre talentatele noastre doamne — care se redacteze Publicațiunii școlare pentru fetele adulte dela sate. Acelea P. S. se fie scrise în o limbă acomodată cu priceperea adulților, și să aibă estensiune mai mare de cât a unui articol bun de ziar, ca adulții se-l poate penetra cu ușurință în decursul săptămânei, în care să se trateze știință popularizată din toate domeniile științifice, lucruri serioase și de folos în viață, din care se fie escluse poveștile băbești și altele de acest fel.

Adulții se fie obligați se cerceteze școala încă trei ani consecutivi, în fiecare Duminică chiar și în decursul feriiilor de vară, la oare fixate de învățător, spre a li-se distribui Publicațiunile școlare, supunând înv. pe unul ordoi cunoscuți mai neglijenți la un scurt examen, spre a-se constata dacă a cetit examinatul cu serioșitate. P. S. din Duminică premearsă. Adulții se fie indatorați se păstreze în stare bună toate Publicațiunile ca la examen să se presinte cu întreaga colecție. Toată procedura aceasta s-ar putea termina în o oară.

Este fapt constatat că unii învățători, par'că natura i-au inzebrat anume, cu voie energie și capacitate spre a instrui și a lumina mințile. Astfel de învățători trebuie lăsați se-și continue în pace munca lor de albină. Și dacă s-ar și aplica din când în când controlul față de inv. vrednici, acela se fie în un mod, prin care să se simță onorat învățătorul harnic că i-să dă prilej spre ași dovedi talentul și zelul prestat cu sfințenie.

Eară față de acei învățători cari au îmbrățișat cariera inv. numai din interes de subsistență împlinindu-și datoria ca de mântuială, să se aplice controlul cu toată strictețea și severitatea prin care se fie constrâns inv. neglijenți se-și îplinească datoria cu toată conștiințioșitatea, ori se-și caute fericirea pe alte cariere, făcând loc altor învățători chieși.

Este vorbă de viitorul neamului și al patriei!!

Medicul conștiințioș tae în care vie spre a delătura congreua care ar invenina întregul corp, altcum sănătos.

E timpul suprem, să se incerce toate mijloacele ducătoare la scop, apoi putemfi siguri că în scurt timp, analfabetismul ar disparea din România-Mare cum dispare și se risipente negura din calea soarelui strălucitor.*

Pecica Română 10 Aprilie 1921.

Un țaran.

* Pentru frumoasele idei și felul înțelept în care, acest brav sătean român, din părțile Aradului, își expune dorințele lui dăm loc acestui articol în coloanele revistei noastre.

■ Monografia școlare. ■

Din trecutul istoric al com. Morlaca

2. Taberile.

Dela cetatea Morlăcii spre răsărit să întinde platoul în toată splendoarea lui. Acesta încă are mare însemnătate istorică ceiace vedem și despre numirea sa de: „*Tabere*“ sub care e cunoscut sătenilor din împrejurime. Din ceiace am putut afla încreștăm următoarele.

Pentru satisfacerea neceșităților împreunate cu viața de soldat, lângă fie care castru să așezau: *negustori, industriași și cârciumari*. (După cum și astăzi lângă fie care casarmă avem *cantinele militare*). Dela aceștia soldații să provedeau cu cele necesare. — Pentru adăpostirea lor și a marfei ce țineau spre vânzare își ridicau adăpostiri de lemn — „ușor construite“ — pentruca în caz de asediu să poată fi repede stricate și arse. Aceste adăpostiri s'au numit: „*canabae*“. — Iar mai târziu în înțeles mai larg să numea întreaga colonie de lângă castru.

Pintre canabele oamenilor de afaceri, case de aceasta și-au mai ridicat și *veteranii* (hospitarii) esiți din oaste. Aeeștea mai toți după împlinirea serviciului militar (25 ani) nu se mai întorceau în țările lor depărtate, ci să așezau în colonia de lângă castru unde au slujit și de care îi legau multe: „*amintiri și preținți*“. — Ear mai târziu dupăce legionarilor li s'a permis căsătoria în decursul serviciului activ, își ridicau *canabae* și pe sama femeii și a copiilor. Toți locuitorii *canabae*lor trebuiau să fie *cețățeni romani*.

În armata auxiliară erau însă și indivizi recrutați din țările ocupate. Aceștea după împlinirea serviciului militar prin decret special (henesta misio) își căpătau încetățânirea. Sau dacă ca romani trăiau în căsătorii nelegitime cu femei neromane, încetățânirea să întindea și asupra acestora și a copiilor lor.

În felul acesta locuitorii *canabae*lor s'au tot sporit. Ear unde aveau norocul ca tabăra să fie permanentă *canabele* să întindeau și întăreau în așa mare măsură încât dela o vreme eșiau de sub ordinele comandantilor militari. Atunci căpătau administrație separată și din colonie (*canabae*) devenea *vicus* adecă sat:

Un astfel de *vicus* am avut și lângă cetatea noastră Resculum. Ba a trebuit să fie un sat puternic căci a figurat sub numele: „*vicus Aficeanorum*“.

În un *vicus*, cărma o purta 2 *magistrii* (prefecți) și un *aedil*. *Magistrii* erau în felul primarilor nostrii, Erau aleși în adunarea poporului și numai pe un au. Iar drept de a fi aleși aveau numai coloniștii veterani. În mâna lor era concentrată toată jurisdicțiunea *vicusului* și aveau

dreptul să convoace și presideze adunarea popoului. Stujba aedilului era îngrijirea și întreținerea edificiilor, căilor publice și banilor. El să îngrija de aprovizionarea cu bucate a locuitorilor, el era polițistul pieții controlând măsurile folosite în comerț. Avea drept să dicteze amende și aplice pedepse corporale.

Vicusul nostru după teritorul pe care a fost estins precum și după administrația ce a avut a trebuit să fie un centru destul de puternic cultural și politic cu o populație latină. Iar ce va fi avut nelatin va fi trebuit să se romanizeze.

Starea înfloritoare la carea a trebuit să ajungă acest vicus Aficaenorum ne o dovedesc urmele solide a edificiilor de cărămidă ce au mai rămas. Aproape toate cuptoarele de pâne din comuna Bologa și unele din Morlaca le-au făcut bătrânii cu cărămizi săpate din aceste ruine*).

Materialul pentru cărămida folosită la cetatea Resculum și la vicus Aficaenorum s'a luat dela platou uai în sus. Pe țârmurul stâng al văi Călății se văd bine urmele săpăturilor și azi, cari să în tind afund în comună. Porporul a știut eterniza și numele acestor gropi zicându-le: „Băi“. Asadar strămoșii noștri din aceste Băi de pământ au ridicat materialul necesar la facerea cărămizilor celor multe și de multe feluri. — Iar în alira văi au găsit năsipul de lipsă.

Că vicusul nostru nu a devenit municipiu, adecă oraș însemnat cum e Alba-Iulia, Turda, Cluj și atâtea altele să poate explica ușor prin lipsa condițiilor de dezvoltare, cari i-ar fi fost absolut necesare. Terenul era prea resirâns. Lipsa unui fluviu mai mare și imposibilitatea naturală de a putea concentra împrejurimea pentru formarea unui centru industrial și comercial.

Fiind liberă trecătoarea, platoul nostru (locul coloniei) ajunge punct de popas unde seminațiile străine își așezau corturile pentru odihnă. La plecare le ridicau și duceau mai departe cu ele. Și astfel înțelegem pentrece prin tradiție a acest teren i a rămas până azi numele istoric de: „Tabere“. Traian Șuteu.

* Un exemplar a fost și în posesiunea mea, care dacă e mai mic ca cărămizile noastre în schimb e însă mai groasă. Dimensiunile îi sunt lungime-lățime 14.5 cm. iar grosimea de 9 cm. Ea a putut fi folosită numai la pardosirea chililor. Cele ce s'au folosit la cupțușirea păreților și coperișul caselor au avut altă mărime și altă formă. Inscricțiunea de pe ea este CHIEQ, care nu poate avea ceva caracter oficios. Presupun să fie stampila vreunui întreprinzător particular. Deci nu-i putem da însemnătate istorică.

Subscrisul a primit o dela inv. pensionat Ioachim Lucaci, care a avut 5 ex. în un cuptor de pâne pe care l'a stricat și pe cari știe că, ca copil mic (de 70 ani) le a adus cu unchiul său George Lucaci din locul menționat.

OFICIALE.

Statutele fondului: „Gheorge Lazăr.“

I. Numirea, sediul. stampila.

§ 1. Fondul ce să crează cu concursul moral și material al învățătorilor, conducătoarelor grădinilor de copii, profesorilor de școli normale, funcționarilor dela revizoratele școlare, profesorilor de școli civile și profesorilor dela școlile medico-pedagogie și cateheti, va purta numirea: „Fondul George Lazăr“.

§ 2. Sediul fondului este orașul municipal Cluj. Stampila, având emblema țării, — va purta inscripția: „Fondul George Lazăr 1920“.

II. Scopul.

§ 3. Scopul fondului Gheorge Lazăr este:

- a) a veni în ajutorul membrilor săi, precum și a familiilor acestora,
- b) a înființa și susține cămine pentru băeții și fetele membrilor săi, cari studiază la școli superioare și secundare,
- c) a înființa sanatorii,
- d) a distribui burse acelor băeți, ai membrilor, cari își fac studiile la universitățile române și streine.

III. Avere.

§ 4. Averea fondului „Gheorge Lazăr“ stă din:

- a) partea ce revine din fostul fond „Eötvös“ succesorului acestuia, fondului „Gheorge Lazăr“, după lichidarea cu statul ungar,
- b) din donații,
- c) din subvenția statului,
- d) din 25% a veniturilor curate, ale serbărilor școlare ori cu adultii, date sub conducerea membrilor fondului, precum și
- e) din venitele producțiilor și seratelor, ce să zranjeaza de către studenții primiți în Casa Învățătorilor din Cluj și a celor din alte localități.

IV. Cotizațiile, incassarea lor.

§ 5. Cotizațiile membrilor sunt: 1 % a lefii de bază anuală, pentru fiecare membru de drept, care sumă se reține în 1 Iulie a fiecărui an.

§ 6. Reținerile, să ordonanțiază prin ordin ministerial.

V. Membrii fondului Gheorge Lazăr.

§ 7. Fondul Gheorge Lazăr are membrii de drept, membrii ajutători, membrii fondatori și membrii de onoare.

Membrii de drept.

§ 8. Membrii de drept ai fondului Gheorge Lazăr sunt:

- a) toți învățătorii și învățătoarele școlilor primare de stat, comunale și confesionale române; Mai pot fi:

b) conducătoarele grădinilor de copii de stat, comunale și confesionale române;

c) profesorii și profesorele școlilor normale de stat și confesionale române;

d) profesorii școlilor medii (civile) de stat, comunale și confesionale române;

e) funcționarii revizoratelor școlare de stat;

f) profesorii școlilor medico-pedagogice de stat;

g) catiheții în posturi sistemizate.

Drepturile lor.

§ 9. a) Participă la adunările generale ale fondului, având vot decisiv;

b) se împărtășesc de favorurile ce le dă instituțiile filantropice, întreținute de fondul „Gheorge Lazăr”.

§ 10. Membrii de drept beneficiază de aceste favoruri și după ce trec la pensiuă.

Deasemena și văduvele lor.

Membrii ajutători.

§ 11. Membru ajutător al fondului Gheorge Lazăr poate fi oricare cetățean român, instituție, autoritate, municipiu, biserică, societate, care solvește la casa fondului o taxă anuală de 50 Lei, ori odată și pentru totdeauna o sumă de 400 Lei.

Membrii ajutători iau parte la adunările fondului cu vot consultativ.

Membrii fondatori.

§ 12. Membru fondator poate fi ori care cetățean român, instituție, autoritate, municipiu, biserică, societate, comună politică, care face o donație de cel puțin 1000 Lei.

Donațiile mai mari sunt a se administra și întrebuința în înțelesul strict, al literilor fundaționale.

Donații să pot face și în realități.

Membrii de onoare.

§ 13. Membrii de onoare ai fondului Gheorge Lazăr, să alege de cătră adunarea generală, la recomandarea și propunerea comitetului, dintre acei bărbați, cari și-au asigurat merite remarcabile pe terenul învățământului, au contribuit prin munca lor, la ridicarea prestigiului moral și material al învățătorilor.

Membrii onorari, au drept a participa la adunările generale, având vot decisiv.

VI. Organele de conducere.

§ 14. Fondul Gheorge Lazăr se conduce și administrează:

1. prin adunarea generală;
2. prin comitetul fondului;
3. prin funcționarii fondului și
4. prin comisia de cenzurare.

Adunare generală.

§ 15. Fondul Gheorge Lazăr ține în fiecare an o adunare generală ordinară, în 1/2 a doua a lunii Iulie.

§ 16. Adunare generală extraordinară ține câte-ori comitetul găsește de trebuință, precum și la cererea în scris alor 150 de membri de drept.

§ 17. Adunarea generală se ține de comun în Cluj. Se mai poate ține și în alte centre.

§ 18. Locul, timpul și ordinea de zi, a adunării generale ordinare și extraordinare este a se publica cu cel puțin 15 zile înainte, în ziarul cotidian. Invitări speciale pentru membrii nu să fac.

§ 19. Adunările generale pot aduce hotărâri valide, dacă sunt de față, afară de funcționari, cel puțin 100 membrii.

Intrucât, în urma convocării, nu se prezintă membrii în număr corespunzător, după 15 zile să convoacă o nouă adunare generală, care poate aduce concluze valide fără conziderare la numărul membrilor prezenți.

La votarea concluzelor, în caz de paritate de voturi, votul președintelui decide.

Atribuțiile adunării generale.

§ 20. Adunarea generală a fondului Gheorge Lazăr:

a) alege dintre membrii de drept, 1 președinte, 2 viceprezidenți, 1 primsecretar, 1 secretar, un casier, 1 controlor, 5 cenzori și 60 membrii în comitet. Din acest comitet alege 10 Membrii în Consiliu de administrație al „Casei Învățătorilor” din Cluj, care Consiliu să întregește până la 15 prin alți 5 bărbați, numiți din partea Ministerului Instrucțiunii;

b) Tot, adunarea generală alege din sinul Consiliului de administrație 5 membrii în comisia de supraveghere a „Casei Învățătorilor”;

c) Adunarea generală mai alege prin vot secret, dintre membrii de drept ai Fondului Gheorge Lazăr, pe directorul Casei Învățătorilor;

d) Aprobă bugetul Fondului, revidiază socotelile anuale și dă descărcare casierului;

e) Dă descărcare comitetului.

f) Modifică statutele fondului.

§ 21. Funcționarii fondului se aleg pe 3 ani.

§ 22. În adunarea generală să dresează proces verbal, care se iscălește de cătră președinte, secretar și 3 membrii verifcatori, esmiși de adunare.

§ 23. Propunerile pentru adunarea generală, sunt a să prezenta în scris, secretarului cu 8 zile înainte de adunare.

Comitetul.

§ 24. Comitetul să compune din funcționarii fondului, din 60 membrii, dintre cari 20 sunt din localitatea sediului ori imediată apropiere, iar 40 din județe.

§ 25. Atribuțiunile comitetului sunt:

a) execută hotărârile adunării generale,

b) controleaza felul de administrare al averii fondului,

c) alcătuiește bugetul anual al fondului,

d) asamblează în caz de necezitate sume neprevăzute în buget, până la 5000 Lei anual,

e) publică concursul pentru locurile din Casa Învățătorilor pe baza raportului prezentat de director și face primiriile,

f) în caz de vacanță, completează funcțiile comitetului până la adunarea generală proximă,

g) stabilește ziua și programa adunării generale,

h) primește membrii de drept, fondatori și ajutători la recomandarea alor 2 membrii din comitet.

§ 26. Membrii comitetului sunt răspunzători pentru averea fondului.

§ 27. Comitetul aduce hotărâri valide numai fiind prezenți cel puțin 10 membrii.

În caz că nu să prezintă acest număr de membrii, după 8 zile să convoacă o nouă ședință, care poate aduce hotărâri valide, fără considerare la numărul membrilor prezenți.

§ 28. Hotărârile să aduc cu majoritate de voturi, în caz de paritate votul președintelui decide.

§ 29. Hotărârile comitetului să pot apela la adunarea generală.

§ 30. La cererea în scris alor 15 membrii ai comitetului președintele e dator a convoca ședința de comitet. Ședințele uu sunt publice.

VII. Funcționarii.

§ 31. Funcționarii fondului sunt: președintele cei doi viceprezidenți, primsecretarul, secretarul, casierul, controlorul, 5 cenzori și directorul Casei Învățătorilor.

Funcționarii fondului se aleg de regulă dintre acei membrii de drept, cari au domiciliul în localitatea sediului sau în apropiere, cenzorii pot fi și alții.

Directorul Casei Învățătorilor poate fi ori care membru de drept al fondului.

§ 32. Președintele, reprezintă fondul. Convoacă adunările generale și ședințele Comitetului, în cari prezidează. Îscălește actele fondului împreună cu primsecretarul ori secretarul. Asemnează sumele prevăzute în bugetul fondului. Controlează odata la an. archiva și administrația cessei fondului. În cazuri de necesitate absolută, execută afacerile fondului cu dela sine putere, având a încunoștința despre aceasta comitetul la proxima ședință. Poate primi din cassa fondului o suma până la 1000 Lei, pe lângă îndatorirea decompensării ulterioare.

§ 33. Viceprezidenții substituiesc succesive, pe președintele. Devenind vacant postul de prezident între timp, comitetul desemnează pe unul cu conducerea agendelor fondului, până la adunarea generală mai apropiată.

§ 34. Primsecretarul este referentul de drept al adunărilor generale și al Comitetului. Poartă corespondența fondului, alcătuește anuarele, pregătește programa ședințelor și adunărilor generale și ale Comitetului, îngrijește archiva și conduce evidența exactă a membrilor fondului, „Gheorghe Lazăr“.

§ 35. Secretarul dresează procesele verbale ale ședințelor comitetului și adunărilor generale, ajutând primsecretarului și substituind pe acesta în caz de nevoie.

§ 36. Cassierul conduce cărțile de contabilitate, manipulează circulația numerarului, încasează și solvaste sumele asemnate pe lângă chitanță înmbrată, în conformitate cu regulamentul de cassă al fondului, Gheorghe Lazăr, aprobat de Ministerul Instrucțiunii.

Îngrijește averea și hârțile de valoare ale fondului, compune socotelile anuale ale fondului pentru adunarea generală, face propuneri concrete comitetului la alcătuirea bugetului fondului.

§ 37. Controlorul e dator a controla starea casei și averea fondului.

Contrasemnează chitanțele și notele fondului având drept să examineze oricând cărțile de cassă ale fondului și făcând în cazuri urgente de incorectitudine, raport comitetului.

§ 38. Adunarea generală poate stabili un honorar pentru primsecretar și casierul fondului.

§ 39. Cenzorii controlează decâteori cred de trebuință, starea generală a fondului, examinează socotelile anuale și proiectul de buget al fondului, făcând dare de seamă în fiecare an adunării generale și propunând acesteia a da descărcare cassarului și controlorului.

VIII. Conducerea Casei Învățătorilor.

§ 40. Afacerile Casei Învățătorilor din Cluj, care trece în folosința și administrarea Fondului „Gheorghe Lazăr“, le conduce Consiliu de administrație al casei, comisiunea de supraveghere și directorul casei, în conformitate cu dispozițiile statutelor „Casei Învățătorilor“.

IX. Controlul suprem al fondului Gheorghe Lazăr.

§ 41. „Fondul Gheorghe Lazăr“ stă sub controlului suprem al Ministerului Instrucțiunii, care exercită acest control, prin un esmis guvernial. Acesta se invită la toate ședințele comitetului și adunărilor generale.

X. Desființarea fondului.

§ 42. Întrucât „Fondul Gheorghe Lazăr“ și-ar sista funcțiunea, averea întreagă va trece în administrarea Ministerului Instrucțiunii, care o va întrebuința, acordând din interesele ei, burse pentru feciorii și fetele de învățători, cari urmează studiile la universitate.

§ 43. Asupra desființării definitive a Fondului „Gheorghe Lazăr“ decid $\frac{2}{3}$ părți din totalitatea membrilor.

§ 44. Aceste statute intră în vigoare cu data aprobării lor, de către Ministerul Instrucțiunii și ele se pot modifica prin adunarea generală.

Cluj, la 23 Ianuarie 1921.

Dr. GHEORGHE VILT
președinte.

I. ANGHELIU
secretar I.

No. 8176/921. Se aprobă,

Cluj, la 21 Martie 1921.
(L. S.)

Dr. OCT. PRIE
Secretar general.

Statutul de administrare al „Casei Invățătorilor” din Cluj.

I.

§ 1. Scopul Casei Invățătorilor din Cluj, care este proprietatea statului, este a da ajutor moral și material copiilor membrilor de drept ai Fondului Gheorghe Lazăr, cari în baza bacalaureatului sau a diplomei de învățător, își urmează studiile la universitatea din Cluj ori alte școli superioare, și cari dovedesc purtare morală bună și progrese în studii.

§ 2. Pe lângă acest scop general, Casa Invățătorilor din Cluj, va adăposti o bibliotecă și un muzeu pedagogic al Asociației Invățătorilor. În aceasta casă se mai instalează birourile Fondului Gheorghe Lazăr. Tot aci se pune la dispoziție o camera corespunzătoare pentru intrumirile și sedințele Cercului Didactic primar din Cluj, precum și doua camere pentru învățătorii cari descălesc în Cluj, pentru a avea loc de dormit pentru cateva nopți.

§ 3. Numirea este: „Casa Invățătorilor”; iar stampila: Casa Invățătorilor, Cluj.

II. Susținerea Casei Invățătorilor.

§ 4. Pentru întreținerea în stare bună a edificiului și a mobilierului, se îngrijește Ministerul Instrucțiunii.

§ 5. Camerele ocupate de birourile Fondului Gheorghe Lazăr, sunt întreținute în stare bună de acesta.

§ 6. Fondul Gheorghe Lazăr contribuie pentru internatul din Casa Invățătorilor anual:

a) Cu interesele fundațiilor ce se vor face pentru Casa Invățătorilor.

b) Cu interesele capitalului neatacabil al fondului Gh. Lazăr.

c) Cu cotizația de 1% a lefei de bază anuală reținută în fie care an la 1 Iulie dela fiecare membru de drept.

d) Intreținerea casei se mai face prin donațiile în natură.

e) Tot pentru întreținerea Casei se întrebuințează taxele anuale ale tinerilor solvenți, primiți în internat.

§ 7. Comitetul fondului Gheorghe Lazăr, împreună cu Consiliu de administrație al Casei Invățătorilor, stabilesc an de an bugetul internatului, pe care îl prezintă deodată cu bugetul Fondului Gh. Lazăr adunării generale pentru aprobare.

III. Conducerea Casei Invățătorilor.

§ 8. Casa Invățătorilor stă sub controlul suprem al Ministerului Instrucțiunii.

§ 9. Afacerile Casei Invățătorilor sunt conduse:

a) de Consiliu de administrație.

b) de comisiunea de supraveghere.

c) de Directorul.

IV. Consiliu de administrație.

§ 10. Membrii Consiliului de administrație al Casei Invățătorilor sunt: 5 membrii din partea

statului, de-numiți de Ministrul instrucțiunii, 10 membrii din partea fondului Gheorghe Lazăr aleși de adunarea generală, și directorul Casei Invățătorilor.

§ 11. Tot membrii ai Consiliului de administrație se mai consideră, președintele, viceprezidenții, primsecretarul, casierul și controlorul Fondului Gheorghe Lazăr. Președinte al Consiliului de administrație este președintele fondului Gh. Lazăr, ori substitutul său, secretar este primsecretarul fondului.

Membrii Consiliului de administrație se aleg pe 3 ani.

§ 12. Consiliul de administrație ține ședințe de câteori se ivește trebuința. În aceste ședințe:

a) Stabilește proiectul de buget pentru internatul Casa Invățătorilor.

b) În baza propunerilor făcute de Comisia de supraveghere și de directorul Casei, se pronunță asupra cheltuielilor neprevăzute în buget și cari sunt neapărat trebuincioase pentru internat, cerând aprobarea lor fondului Gh. Lazăr.

c) Supraveghează și se interesează asupra sporului în studii a tinerilor primiți în internat.

d) În urma propunerilor făcute de comisia de supraveghere și de directorul casei, ridică sau micșorează taxele tinerilor solvenți.

e) Tot în urma propunerilor făcute de comisia de supraveghere și de directorul casei, hotărăște înlăturarea tinerilor cu purtare necorespunzătoare.

f) Stabilește regulamentul intern al Casei Invățătorilor, prezentat de directorul casei.

g) Despre activitatea sa raportează în fiecare an odată Comitetului fondului Gheorghe Lazăr.

V. Comisia de supraveghere.

§ 13. Comisia de supraveghere consta din 4 membrii cari locuiesc în Cluj, aleși dintre membrii Consiliului de administrație și din directorul Casei Invățătorilor.

I-se asigură Universității din Cluj, dreptul de a delega un profesor universitar în aceasta comisiune, coplețând astfel Nrul membrilor comisiunii dela 4 la 5. Acest profesor, în acord cu membrii comisiunii, se va îngriji de educațiunea elevilor din acest institut.

§ 14. Comisia de supraveghere ține în fiecare lună o ședință, în care se ocupă cu chestiunile ce privesc Casa Invățătorilor și anume:

a) Controlează pe Directorul casei, dacă întrebuințează sumele votate și ridicate din casseria fondului, în cadrele bugetare și dacă ține socotelile casei în ordine.

b) Ascultă raportele directorului.

c) Stabilește chestiunile ce sunt a se înainta Consiliului de administrație și formulează propunerile concrete către acesta.

d) Se îngrijește ca educația națională, morală a tinerilor să fie mulțumitoare. Despre aceasta face raport Consiliului de administrație.

e) Controlează în fiecare lună gospodăria și cassa internatului și propune prin Consiliu de

administrație, adunării generale a fondului Gheorghe Lazăr, ca directorul să fie descărcat de gestiunea anuală.

VI. Directorul.

§ 15. Directorul Casei Învățătorilor se alege prin vot secret, dintre membrii de drept ai fondului Gheorghe Lazăr. Cel care a întrunit mai multe voturi se declară ales și să cere aprobarea lui definitivă la Ministerul Instrucțiunii.

§ 16. După aprobarea actului de alegere, Directorul este inamovibil în serviciul său, el își pierde slujba numai în urma unei cercetări disciplinare și dacă hotărârea este aprobată din partea Ministerului instrucțiunii publice, și rămasă definitivă.

§ 17. Comisia de disciplinare o formează: Președintele și un vicepreședinte al fondului Gheorghe Lazăr, și 4 membrii aleși de adunarea generală. Directorul își poate designa apărător, care are dreptul a lua parte la procesul disciplinar.

Hotărârea comisiei de disciplinare poate fi apelată.

§ 18. Directorul este absolvat de oficiul său și în cazul când devine incapabil de muncă. Aceasta se constată prin medicul oficios al Casei Învățătorilor.

§ 19. Pe baza cercetării disciplinare, și în măsura delictelor, directorului se pot aplica următoarele pedepse: a) admoniere, b) pedeapsă în bani. c) Amoverea din oficiu.

Atribuțiunile directorului.

§ 20. Este răspunzător pentru toată averea internă a Casei Învățătorilor:

b) observă și pune în aplicare Regulamentul intern al casei, votat de Consiliu de administrație și Comitetul Fondului Gh. Lazăr.

c) În fiecare lună face raport comisiei de supraveghere asupra conduitei tinerilor primiți în internat. În cazuri grave avizează și pe părinți.

d) Designează locul tinerilor primiți și supraveghează ordinea la masă.

e) Conduce toată gospodăria internatului, conform hotărârilor aduse de Consiliu de administrație, și comisiunea de supraveghere.

f) Incasează taxele de întreținere dela studenții semibursieri și solvenți, precum și alte intrate ale casei, ca subvenții etc.

g) Ridică în fiecare lună o suma corespunzătoare din casa fondului Gheorghe Lazăr pentru acoperirea lipsurilor internatului, pe lângă chitanță în regulă, vizată de președintele fondului.

h) Face dare de seamă în fiecare lună Comisiunii de supraveghere asupra cheltuielilor avute.

i) Primește donații în natură făcute pentru Casa Învățătorilor și despre aceasta raportează lunar Consiliului de administrație și comisiei, de supraveghere.

k) Pentru procurarea de cantități mai mari de hrană, lemne și alte lucruri trebuincioase la

sustinerea internatului, poate încheia contract cu acei întreprinzători, cari, pe baza ofertelor, vor fi acceptați de către comisiunea de supraveghere. Aceste contracte trebuie să obțină aprobarea Comitetului fondului Gheorghe Lazăr. Contractele intră în putere de drept îndată după iscălirea întreprinzătorului, iar pentru fondul Gheorghe Lazăr, îndată după aprobarea Comitetului.

l) Angajază și concediază personalul de serviciu al Casei Învățătorilor, ținând seamă de dispozițiile legii privitoare la servitori.

m) Se îngrijește în general, ca atât clădirea cât și mobilierul să fie ținute în stare bună, iar pentru reparația acestora întocmește buget separat, care se înaintează prin Consiliul de administrație fondului Gheorghe Lazăr iar acesta, Ministerului Instrucțiunii spre aprobare și ordonanțarea sumelor necesare. În cazuri de vis-major, ia măsuri imediat, raportând ulterior.

n) Înaintează adunării generale, deodată cu socotelile fondului și socotelile anuale ale Casei Învățătorilor, însoțite de acte justificative în toată regula. Chitanțele trebuiesc să fie timbrate și după toate prescripțiile legale.

Retribuțiunile directorului.

§ 21. Retribuțiunile Directorului Casei Învățătorilor trebuiesc să fie astfel stabilite, încât el să fie ușurat de greutatea existenței făcându-i-se astfel posibilă dezvoltarea unei activități eficiente, atât în ce privește conducerea Casei Învățătorilor, cât și în ce privește organizarea și consolidarea fondului Gheorghe Lazăr și în legătură cu acest fond, înființarea de noi cămine studențești în alte centre.

§ 22. Cu considerare la aceste principii generale, Directorul Casei Învățătorilor este detașat cu toate drepturile câștigate și avute la detașarea lui și beneficiază de leafa avută, cu toate sporurile și grădițiile, afară de banii de chirie.

§ 23. Pe lângă leafă, are locuință în Casa Învățătorilor, întreagă întreținerea (masă, încălzit, luminat și spălat) pentru sine, soția și membrii familiei minoreni și pentru o servitoare.

§ 24. Pentru întreținerea membrilor majori din familia sa, este dator a solți atât cât solvește un tânăr solvent. Membrii căsătoriți ai familiei lui, nu pot locui în Casa Învățătorilor.

§ 25. Directorul Casei Învățătorilor se consideră, aparținând învățământului dela care a fost detașat, bucurându-se de toate drepturile avute, și făcând parte ca membru la fondul de pensiuine, putând sta în serviciul casei, până la vârsta de 60 ani, dacă îi admit condițiile sanitare.

§ 26. Directorul poate primi concediu de 1 lună pe timpul vacanței de vară dela Comitetul fondului Gheorghe Lazăr. Pe acest interval nu-și poate face pretențiuni în bani pentru întreținere.

§ 27. Despre substituirea Directorului în caz de morb, se îngrijește Consiliu de administrație al Casei Învățătorilor.

§ 28. Comitetul fondului Gheorghe Lazăr, la propunerea Consiliului de administrație și cu

consimțământul Ministerului Instrucțiunii, mai poate angaja, pe lângă Directorul-administrativ și un econom, care stă în ajutorul Directorului atât în cece privește afacerile de birou ale casei, cât și în cece privește întreținerea în bună stare și curățenie, precum și gospodăria casei, având a lucra după indicațiile date de Directorul. Economul primește în Casa Invățătorilor locuința și întreținerea, pe lângă leafă.

Medicul internatului Casa Invățătorilor.

§ 29. Comitetul fondului Gheorge Lazăr, angajază pentru Casa Invățătorilor un medic al cărui honorar îl stabilește în ședința de alegere.

§ 30. Datorintele medicului sunt de a cerceta cel puțin odată pe lună, în caz de lipsă de mai multe ori, internatul, având a da toate îndrumările necesare din punct de vedere igienic, și având a cerceta studenții bolnavi ai Internatului.

Întreținerea.

§ 31. Directorul compune în fiecare săptămână lista mâncărilor ce sunt a se servi la masă.

§ 32. Alimentarea constă din dejun, prânz și cină. Dejunul 1 păhar de cafea, lapte ori ceaiu cu o franzelă, prânzul de cinci ori în săptămână câte 3 feluri, de 2-ori câte 2 feluri, cu pânea necesară, cina o farfurie cu pânea necesară.

Hrana în general trebuie să fie suficientă și substanțială. Carne se servește în fiecare zi.

§ 33. Vin, bere și alte beuturi nu se servesc la masă, decât cu ocazia festivităților.

§ 34. Directorul administrativ, și în absența lui economul asistă totddeauna la servirea mesei.

§ 35. Studenții bolnavi sunt a fi întreținuți, conform prescripțiilor medicului.

§ 36. Directorul conduce condică de zi, în care introduce numărul consumatorilor, lista de bucate a zilei, cantitatea și prețul articilelor de alimentație în acea zi. Mai poartă evidența cvantului de alimente depozitate, făcând cu finea fiecărei luni un bilanț al acestora.

Condițiile de primire a studenților în Casa Invățătorilor.

§ 37. În internatul Casa Invățătorilor din Cluj, se primesc și se pot bucura de beneficii, ca bursieri, semibursieri ori solvenți, numai copiii membrilor de drept ai fondului Gheorge Lazăr, cari studiază la Universitate ori alte școli superioare. Intrucât vor mai rămâne locuri, se pot primi, și baeții de proferori secundari și alții studenți universitari, dar aceștia numai cu plata întregă.

Primirea se face pe baza concursului publicat de comitetul fondului Gheorge Lazăr, care se face în fiecare an în luna lui Iulie, prin ziare.

§ 38. Bursieri pot fi primiți baeții membrilor de drept ai fondului Gheorge Lazăr, studeți universitari, cari au făcut studiile cu nota cel puțin „bine” și având purtare „bună”. Între aceștia vor fi preferiți cei orfani, săraci și a caror parinți au familie numeroasă.

Semibursieri sunt primiți baeții acelorăș membrii de drept, având purtare bună și studii cu „bine”. Preferiți sunt orfanii și cei săraci.

Solvenți sunt primiți baeții acelorăș membrii de drept cu purtare bună și studii cu nota „indesultitor”.

§ 39. Cota anuală ori lunară, precum și modalitatea de versare pentru semibursieri și solvenți, se stabilește de către Comitetul fondului Gheorge Lazăr deodată cu primirile, după împrejurările de traiu ale orașului Cluj, și ele se comunică deodată cu concursul. Comitetul fondului își rezervă dreptul de a scărița ori ridica aceste taxe în cursul anului școlar, în conformitate cu relațiile și referințele de pe piața orașului Cluj.

§ 40. Despre primirile făcute în Casa Invățătorilor, comitetul fondului Gheorge Lazăr e dator a face raport an de an Ministerului Instrucțiunii, trimițând îndată după primiri, consemnarea tinerilor primiți în internat.

§ 41. Acest Statut de administrare al Casei Invățătorilor din Cluj, poate fi modificat de adunarea generală a fondului Gheorge Lazăr.

Cluj, la 23 Ianuarie 1921.

Dr. G. VILT
președinte.

I. ANGHELIU
secretar I.

Nr. 8176/021.

Se aprobă cu modificarea §-lui 15 al articolului VI în sensul, că: „Cel care a întrunit „majoritatea absolută” a voturilor celor prezenți va fi declarat ca ales”.

Cluj, la 21 Martie 1921.

L. S.

Secreter General
Dr. OCT. PRIE

De la „Asociația Invățătorilor”.

No 38-1921.

Comunicat.

Se aduce la cunoștința tuturor membrilor, că delegația proiectată în Congresul de la 24. Ianuarie a. c., — pentru a merge la București și a distribui printre membrii corpurilor legiuitoare „Memoriul” tipărit în 60 de broșuri în chestia școalei normale, — a satisfăcut obligamentului luat. Delegația constătoare din secretarul Asociației și din Andreiu Mureșianu membru în comitetul central s'a prezentat la Cameră și Senat în ziua de 28. Martie, a. c.

Memoriul fiind distribuit au fost rugați unii dintre domnii deputați să-l aducă înainte în plenu camerii. Ni s'a promis tot spriginul posibil.

Dupăce s'a intervenit la locurile competente și în chestia ajutorului ce l'am solicitat de la stat pentru „Casa Invățătorilor”, delegația în ziua de 29. Martie s'a reintors de la București.

Cluj, la 20. April 1921.

TRAIAN ȘUTEU
președinte.

GAVRIL ALMĂȘIANU
secretar general.

„Fondul Gheorghe Lazăr“

No 6—1921

Între fondul „Gheorghe Lazăr“ al învățătorilor și Universitatea din Cluj, s'a încheiat următoarele

Convențiune

cu privire la organizarea în viitor a „Casei Învățătorilor“ din Cluj:

1. Clădirea se rezervă pentru adăpostirea studenților universitari, cari urmează cursul regulat la Universitatea din Cluj și pentru personalul didactic și administrativ, necesar instituției.

2. Instituția se va conduce, de 2 directori, unul însărcinat cu educația și disciplina, celălalt cu administrația.

3. Directorul însărcinat cu conducerea educativă și disciplinară, va fi un profesor universitar numit de Senatul universitar, după propunerea, consiliilor reunite ale facultăților de litere și științe. Acest director va avea o diurnă și nu va locui în Cămin.

4. Directorul administrativ însărcinat cu administrarea instituției, este ales de adunarea generală a fondului „Gh. Lazăr“. Acesta va locui în localul instituției, și în cazul când va fi familist, nu va putea ocupa decât cel mult cele 4 camere ale locuinței destinate acestui scop.

5. Instituția va fi rezervată pentru studenții facultăților în litere și științe.

6. Instituția, va primi, pe toți bursierii și semibursierii, studenți universitari, fii membrilor de drept, ai fondului Gh. Lazăr. Însă juriștii și mediciniștii, vor fi adăpostiți în virtutea convențiunii prezente, în Căminul Studentesc. În locul lor vor fi puși de universitate bursierii și semibursierii facultăților de litere și științe. Locurile rămase libere se vor ocupa de fii membrilor de drept, ai fondului „Gh. Lazăr“, ca solvenți. Schimbul de mai sus se va aplica și acestora. În caz, că vor mai rămânea locuri disponibile, după ce vor fi plasați toți fii membrilor de drept ai fondului „Gheorghe Lazăr“, — ele se vor completa de universitate, cu studenți de ai facultăților de litere și științe.

Cluj, la 14 Aprilie 1921.

I. ANGHELIU
secretar I.

DR. G. VILT
președinte.

Asociația Învățătorilor.

No. 36—921.

În chestia conferințelor județiene, Biroul central al Asociației, a înaintat Secretariatului general următoarea scrisoare:

Domnule Secretar General!

Conferințele didactice județiene ordonate încă din anul trecut au fost o idee dintre cele mai salutare pentru școală și învățător. Ele au menirea, ca un nou impuls de viață și simț de organizație să străplănteze în inima corpului didactic din învățământul primar: Ele au fost sa-

lutate în sînul nostru ca un mijloc, — ce într'un mod deosebit cum până aci n'a mai fost, — vine să ne strângă rîndurile adunându ne în chip oficios.

Și aceasta convenire pe județe a învățătorimei demandată de cătră forurile cele mai înalte se face în numele unor lucruri ideale.

Fără comentariu lăsăm să urmeze rîndurile prime din ord. circ. dat de cătră Inaltul Secretariat, pentru conferințele anului curent din cari se evidențiază pe deplin scopul urmărit:

„Având în vedere adevărul, că valoarea școlii și a învățământului atarnă în mod covârșitor de la personalitatea învățătorului am crezut folositor să dăm prilej conferințelor din anul curent, să se ocupe amănunțit de aceasta problemă“.

Din partea noastră credem, că aceasta problemă e de nu interes capital pentru fiecare învățător. Fiecare învățător nu numai e obligat de la sine, dar trebuie să fie îndatorat a-și însuși pentru personalitatea sa toate acele lucruri frumoase și avantajoase, ce vor fi aduse pe tapet și pertractate în aceste conferințe.

Dar durere ordinul referitor la conferințe lasă la o parte pe marea majoritate a învățătorilor. Întru'n loc se spune: „Participarea e obligatorie pentru toți membrii (români și maghiari, cari înțeleg românește) corpului didactic de stat, comunal, de la școlile primare și grădinele de copii.“

Unde rămân cei mai mulți, învățătorii noștri confesionali?

De aceasta neatenție au fost indignate adanc masele învățătorilor confesionali. Și aceasta părere de rău și ahitare de a lua și dănsii parte la conferințele sus amintite s'a adus la cunoștința biroului „Asociației“ noastre din partea mai multora, cerând a ne ruga de forurile în drept de a reveni și modifica ordinul în sensul dorinței unanime a statului învățătoresc.

Domnule Secretar General, Învățătorimea noastră de dincoace de Carpați, de și aparținătoare la școlile cu caracter deosebit, când a fost vorba de a-și avea o organizație, s'a arătat a fi una și nedespărțită. Prin organizația aceasta și subdiviziunile ei s'a avut în vedere o încheiere a rîndurilor pentru a putea prospera mai cu temei și intenț în toate direcțiile. Cu deosebire ajungerea unei activități și directive precizate și uniforme în cele școlare și educative a fost o cauză a străngerii rîndurilor învățătorimei. Cu toate deosebirile și prescurtările în competențe ce s'au făcut unei bune părți din învățătorime, ținându-se cont de caracterul școlii la care funcționează, aceasta n'a pregetat nici un moment de a fi una în idei și simțiri.

De acea rugându-Vă a ține seamă:

1. Că și așa învățătorii noștri confesionali au fost atât de simțitor atinși prin unificarea, care asupra lor până în prezent nici nu s'a estins, necum să se fi practizat,

2. Că o eschidere și neinvitare a lor la o conferință, unde e vorba de o primenire de idei atât de importante pentru toți, — i-ar amări și mai mult, văzându se desconsiderați și din latură această,

3. Că prin un astfel de procedeu se atinge unitatea de organizație a noastră, devenind împărțiți în două tabere și sub raport de chestiuni spirituale,

4. Că împărțirea comună și uniformă pentru toți în cele sufletești se poate admite ba chiar impune mai ușor și cu mai puțină rezervă de cât în cele materiale,

În consecință Domnule Secretar General, sediul „Asociației Învățătorilor cu cel mai profund respect vine a Vă ruga să binevoiți a ordona și participarea învățătorilor confesionali la conferințele județene ce se vor ține în Iunie a acestui an, împărțându se de favoruri analoage cu cealaltă.

Sperând în Înalta Domniei-Voastre apreciere a considerațiilor de mai sus, pentru a ne împlini această cerere rămânem.

Cluj, la 16 April 1921.

TRAIAN ȘUTEU
președinte

GAVRIL ALMĂȘIANU
secretar general

Secția județiană — Făgăraș.

Circular către toți prezidenții secțiilor județene

Domnule Președinte!

Secția județeană a învățătorilor români din Făgăraș întrunită în adunarea generală la 8 Aprilie a. c., luând sub desbatere serioasă situația materială, pentru a da acestei nedreptăți sociale un caracter general cât mai pronunțat cât și pentru uniformitate în procedura de a aduce la cunoștință factorilor răspunzători nemulțămirea provocată cu felul și forma unificării salarelor, a hotărât a trimite tuturor secțiilor surori următorul

Circular.

1. Fiecare secție să convoace în timp de o lună adunare generală și să pună în discuție situația materială a învățătorilor comunali și confesionali după ce Dl. Ministru de instrucțiune întârzie să estindă unificarea salarelor și asupra acestora chiar și acum după ce în congresul nostru extraordinar din 23—24 Ianuarie a. c. a arătat forurilor competente ilegalitatea ce s'a făcut.

2. Să se adreseze telegrame de protestare Secretariatului din Cluj, Ministerului de instrucțiune din București și Corpurilor Legiuitoare prin cari în conținut scurt și lapidar să se arate nedreptatea ce ni se face deosebindu ne în învățători de stat, comunali și confesionali cu mari pierderi materiale cum s'a făcut cu privilegiul convocării conferințelor oficiale din 3—4 Iunie.

3. Guvernul să fie rezolut și energic în chestia statificării școalelor, înlăturându toate piedicile ce factori interesați le pun în cale în detrimentul

unității sufletești a neamului și consolidării interne a statului.

4. Să dispară diferența de salarizare ce există între învățătorii dela orașe și sate. Cei din urmă, dacă nu mai mult, la tot cazul merită atâta retribuție cât cei dela orașe fiind că și muncesc mai mult cu clasele nedivizate având în plus chestiunile sociale, culturale și economice ale satelor în cari totdeauna au partea leului cu rol conducător.

5. Favorul ce să dă elevilor dela scoalele statului de a călători cu preț redus de 50% în decursul vacanței celei mari de vară, să se estindă și asupra elevilor dela școalele comunale și confesionale.

6. Telegramele aceste să fie date celei mai largi publicități. Să se facă apel la toți colegii dibaci în mânuirea condeiului, ca întreaga presă periodică și de zi să fie plină de murmurele și nemulțămirile ce pe dreptul stăpânesc învățătoria.

În nădejdea că Dta Dle președinte vei stărui cu tot dinadinsul întru triumfarea cauzei noastre sfinte

Vad, la 18 Aprilie 1921. Semnez cu respect

Președintele secției Făgăraș
OCTAVIAN POP.

Fondul Gheorghe Lazăr.

No. 8—192.

Publicare de concurs.

În temeiul art. 28 al Statutului de administrare al „Casei Învățătorilor“ din Cluj, și în conformitate cu hotărârea Comitetului Fondului Gheorghe Lazăr, aprobată de Ministerul Instrucțiunii, Secretariatul general — Cluj, cu No. 11971—1921, dela 27 Aprilie a. c., prin aceasta se publică concurs pentru complinirea a unui post de *econom* la „Casa Învățătorilor“ din Cluj.

Intrucât cel ales va fi învățător în funcțiune, se va cere detașarea lui definitivă în acest post, cu toate drepturile ce le are, atât cu privire la salariu cât și la fondul de pensiuine. Pe lângă salariu va beneficia în „Casa Învățătorilor“, de întreținere, locuință, încălzit, luminat și spălat. În schimbul acestora, va avea datoria să stea în ajutorul Directorului administrativ, atât în ce privește lucrările de birou cât și alte agende în legătură cu conducerea Casei Învățătorilor, lucrând după indicațiile fixate în statutul de administrare și date de Directorul.

Petițiile sunt a se înainta până la 25 Mai a. c. către Comitetul Fondului Gheorghe Lazăr, Cluj, Casa Învățătorilor.

Cluj, 8 Mai 1921.

DR. GHEORGHE VILT
președinte.

I. ANGHELIU
secretar I.

CRONICA

Mulți abonați se plâng că nu primesc revista regulat. Noi ne dăm toată silința ca să fie expediată tuturor abonaților. Făcând aceasta rugăm pe frații colegi, să nu atribue vina expediției, ci să o caute mai ales la oficiile poștale, de a căror neglijență, s'a saturat toată lumea.

Având la dispoziție totdeauna numeri în plus cei ce nu primesc anumiți numeri, să-i reclame pe o cartă poștală.

Revista noastră, organ oficial al fondului „Gheorghe Lazăr“. La intervenția Comitetului Fondului „Gheorghe Lazăr“, Biroul central al Asociației noastre, în ședința dela 23 Aprilie a. c. a hotărât ca revista „Învățătorul“ să se decreteze de organ oficial al acestui fond. Începând chiar cu acest număr și în viitor, orice comunicări oficiale ale fondului „Gheorghe Lazăr“, vor apare în revista „Învățătorul“ la partea oficială.

Constituirea învățătorilor din jud. Târnava-mică, în cercuri culturale de plasă. Învățătorii de stat, comunali și confesionali rom. din jud. Târnava-mică, întrunindu-se în ziua de 7 Aprilie c. în Diciosânmărtin, sub conducerea vicepreședintelui Alex. Macarie, inv. în Iernut, s'au constituit în cercuri culturale de plasă după cum urmează:

1. Plasa Diciosânmărtin: Preș. Gh. Săbău, dir. școl. în Diciosânmărtin, vicepreș. M. Tătar, dir. școl. în Cefatea de baltă, secretar Nic. Moldovan, inv. în Diciosânmărtin și cassier D. Belea inv. în Somfalău.

2. Plasa Ibașfalău: Preș. Gavr. Bozoșan, dir. școl. în Ibașfalău, vicepreș. I. Aldea, dir. școl. în Alma, secretar Ioan Giurca, inv. în Ibașfalău, cassier Nic. Deac, inv. în Hundorf.

3. Plasa Hususău: Preș. Dem. Todoran, inv. în Căpâlna de jos, vicepres. Zaharie Macaveiu, inv. în Tătârlăua, secretar Iuliu Todoran, inv. în Biia, cassier N. Bărbat, inv. în Sâncel.

4. Plasa Iernut: Preș. Alex. Macarie, inv. în Iernut, vicepreș. Em. Moldovan, dir. școl. în Tirimia-mare, secretar I. Frâncu, inv. în Șomotelnic, cassier V. Platon, inv. în Lăscud.

În legătură cu aceasta s'a hotărât, ca fiecare comitet al cercului cult. de plasă, să-și compună de urgență programul său de muncă și să-și înceapă activitatea care va consta în:

A eși în Dumineci și sărbători în comunele din plasă în corpore și acolo a aranja conferințe și șezători culturale, împreunate cu cântări declamări școlare.

Reduceri pe C. F. R. pentru elevii școlilor. În baza ordinului ministerial secret, general din Cluj No. 6339—921 Secția VI. aducem la cunoștința direcțiilor școlare, că Decretul regal No. 2884—1920 prevede, că elevii școlilor au drept a călători, cu reducere de 50% pe calea ferată, numai când fac excursiuni sau merg în vacanțe acasă. Pentru aceste călătorii Ministerul Instrucțiunii eliberează file de drum, cari cuprind: Nrul seria, timbrul soc. C. F. R. cu semnătura proprie sau cu grifa d-lui Ministru al Instrucțiunii.

Pe baza prezentării la casele de bilete a foilor de drum, se acordă o reducere de 50% din taxele tarifare. Când foia de drum e eliberată pentru excursiuni, să fie indicat la ea numărul elevilor, — numele profesorilor conducători. Când foaia de drum se emite pentru călătoria individuală a elevilor, trebuie să fie indicate în ea numele elevilor și școala. Pentru călătoria individuală a elevilor în vacanțe foile de drum sunt valabile: a) în vacanța Crăciunului dela 1 Ianuarie până la 23 Ianuarie, b) în vacanța Paștilor dela ajunul Duminecii Floriilor până a doua zi de Dumineca Tomii, c) la vacanța mare dela 1 Iunie până la 14 Octomvrie.

Directorii școlilor nu au drept să elibereze legitimațiuni, iar elevii, cari ar călători cu astfel de legitimații fără foile de drum amintite, vor fi siliți a plăti în tren diferența de taxa de călătorie plus amenda, sau în lipsă de bani vor fi dați jos din tren la stația cea mai de aproape.

Manifestația funcționarilor publici. Revista noastră încă a luat act despre adunarea funcționarilor publici din 20 Februar, cu care ocaziune s'a primit „Statutul unic“ care cuprindea felul și forma nouă de salarizare a tuturor funcționarilor precum și asigurarea stabilității și independenței în carierele publice de stat. Deși la vremea sa prin o delegație a fost adus la cunoștința factorilor răspunzători pentru a fi ridicat la valoare de lege a rămas însă literă moartă. În loc ca să se înlănească și satisfacă cererile legitime întregă funcționăria s'a trezit cu reduceri însemnate în lefulire de bază și scăzăminte până la 50% din sporurile ce le aveau. În urma acestor fapte precum și a unificării salarelor s'au ținut întruniri parțiale la Cernăuți și Chișineu de unde s'au espedat proteste energice, iar deputații din aceste părți au fost recercați să facă interpelări la Camra și Senat. Și după ce acestea toate au premers, rezultatul tot nimic.

Între astfel de împrejurări funcționăria a aflat cu cale a statori termen pentru a doua adunare. În 11 April a. c. după o întrunire ținută la „Amiciția“ au hotărât ca a doua zi la ceasurile 3. d. a. să se întâlnească în fața palatului de justiție de unde să pornească în corpore la parlament pentru demonstrație. Guvernul fiind înștiințat a luat măsuri polițiale ca această demonstrație să

nu aibă loc, punându-le la dispoziție sala: „Dacia“. Aicea sa'u strâns cei 6000 de funcționari cu delegații numerase din toate provinciile alipite, unde au manifestat contra stării desnădăjduite în care au ajuns.

Dl. N. Schina a făcut o espunere amănunțită a situației precare în care a ajuns funcționăria publică a statului în urma bugetului cel nou cu inopozitele financiare întrate în vigoare cu 1 April. Cere din nou rezolvarea imediată a problemei funcționărești pretinzând votarea; „Statutului unic“ așa precum s'a hotărât în 20 Februar r. c.

La propunerea *Dlui E. Hătăgan* să alege o comisie de 30, care să se prezinte la Camera iar mulțimea să aștepte la „Dacia“ răspunsul.

Comisia a fost primită de *Dl. Titulescu* ministru de finanțe care avea mandat să vorbească în numele întregului guvern. După ce a ascultat cari sunt revindicările funcționarilor publici a premis că va face totul între marginile posibilității.

Delegația nefiind mulțumită cu răspunsul a cercat contact cu reprezentanții națiunii din toate grupările politice. *Dl. Schina* espune și acestora starea mizeră în care au ajuns slujbașii țării cerându-le tot concursul. Dintre deputații a răspuns Dnri: *Maniu, Vaida, Bucșan, Oteteleşanu și Cristescu*. Toți au făgăduit că vor lupta pe cale parlamentară pentru îmbunătățirea sortii funcționarilor.

Rapoartele presei anunță că *Domnii: Bucșan și Groza* ar fi imputat delegației că a apucat pe căi greșite, iar *dl. ministru de interne: Argetoianu* ar fi reilectat: — „*Dacă flămânziți, strângeți-vă mai bine pantalonii și criza e rezolvată.*“

Delegația s'a reîntors la sala „Dacia“ cu rezultatul demersului făcut pe lângă parlament și guvern. Adunarea nesatisfăcută a hotărât un ultim termen de 10 zile în care dacă guvernul nu va rezolva în mod mulțămilor dezideratele funcționarilor imediat să va convoca a treia adunare pentru a să chipzui asupra noilor măsuri la cari se va recurge.

Știrile mai nouă ne vestesc că *dl. Titulescu*, ministru de finanțe s'ar fi hotărât ca să revină asupra cotelor de salarizare din noul buget. Afacerea în urma marei agitații din sinul funcționarilor, va fi supusă spre discuție în cel mai apropiat consiliu de ministrii.

Opoziția să hotărât să prezinte Camerei un proiect din inițiativă parlamentară care va fi cu totul asezat pe principiile de bază ale „Statutului unic“.

Așteptăm rezultatul.

(tr.)

Serbări școlare. Elevii școlii primare de stat din Gilău sub conducerea *dului Vasiliu Costea* director vor ținea Producțiuni împreunate cu cântări și declamări în următoarele comune:

Duminecă la 1 Mai în ziua de Paști pentru popor în Gilău.

Luni la 2 Mai, a doua zi de Paști pentru inteligența din Gilău.

Vineri la 6 Mai în ziua de Sfântul George în comuna Someșulrece.

Duminecă la 3 Mai în comuna Căpușul-mic, iar în Duminecile următoare să vor ținea pe rînd în celelalte comune din plașa Gilău, la cari producțiuni Vă invităm cu toată onoarea.

Tot cu aceasta ocaziune să vor ținea și disertatiuni instructive pentru popor! Ca disertații ar fi primiți cu drag și dintre intelectualii noștri dela oraș.

Deci este ocaziune bine venită, pentru a da dovadă, cine să interesează de popor!

La împărțirea venitului acestor producțiuni să vor avea în vedere următoarele scopuri:

1. Bisericele. 2. Casa învățătorilor. 3. Fondul ziaristilor. 4. Fondul orfanilor de război. 5. Provederea elevilor dela școala primară de stat din Gilău cu costume naționale.

Crearea unei fundațiuni din a cărui venit, pe lângă eventualul sprijin din partea statului și dărnicia filantropilor noștri cari, nădăjduim că vor apărea pe orizont, să se edifice și susțină un atelier de meserii cu sediul în Gilău pentru copii de Moți.

Acei Domni și Frați, cari ne vor face onoare a veni la satele noastre cu „Disertații“ să binevoiașă a se anunța de bună vreme la Oficiul plășii Gilău. — *Comitetul Aranjator.*

O apreciere și apropiere. Multora dintre noi le e cunoscut antagonismul ce s'a purtat între cei doi factori dela sate: *învățătorul și preotul*. Cauzele sunt multiple. Provocate când din o parte, când din cealaltă, totdeauna însă susținute de partea contrară. Au fost și motive plausible, dar au fost destule pornite și din flecării muicerești.

Așa a fost în trecut.

Astăzi însă să schimbă lucrurile. Ajunși deplin stăpâni pe soarta noastră trebuie ca în deplină armonie să luăm conducerea socială, culturală, politică și economică a satelor noastre. Sarcina aceasta grea trebuie distribuită în mod egal pe umerii acestor doi factori. Unde sunt interese de reprezentat să fie reprezentate cu vrednicie, iar unde sunt drepturi de apărut să fie apărate cu bărbăție, ori dacă e lipsă chiar cu îndărătnicie.

Ni să umple inima de bucurie când vedem că de acest adevăr sunt convinși „*Mai mulți proești*“ cari în corespondența, „*Alegeri pentru sinoadele eparchiale*“, publicată în ziarul „*Dacia Traiană*“ Nr. 76 din 9 April cer ca deputații mireni să fie cât *mai mulți învățători* cari: „*trăind în mijlocul poporului cunosc mai bine dorințele lui fiind mai aproape cu urechea de glasul ce strigă după ajutor altuturor celor din comunele bisericesti*“.

Dacă această dorință alegatorii vor ști-o duce în îndeplinire să va face o bună apropiere între învățătorime și preoțime și pe lângă problemele amintite mai sus, vor putea promova și necezițiile morale a bisericii române, cari trăbuesc bine întărite pentru a putea face front curentelor sub-

versine cari subsapă la temelia moralității neamului nostru.

În privința aceasta Făgărașul înțelege duhul vremii. În locul oamenilor cu titluri inpuși de sus, a candidat la scaunele de deputați mirenii pe cei mai harnici dascăli ai Țării Oltului. Unul este fratele nostru bine cunoscut în rândurile învățătoresți dl Gheorghe Dragos, astăzi dir. la școala civilă, defete și dl Dr. Ștefan Damian directorul licherului de stat.

Le dorim deplină izbândă în interesul neamului și bisericei spre cinstea corpului didactic din care fac parte. (tr.)

*

„**Rolul social al învățătorimei noastre**“ frumoasa conferință liberă a dlui prof. universitar *Vladimir Ghidionescu* pe care a ținut-o cu privilegiul congresului nostru din 1, 2 și 3 August, s'a publicat în rev. „*Transilvania*“ Anul LII Nr. 1—2, din lunile Ian., Febr. 1921, p. 56—60. Atragem atențiunea fraților învățători asupra ei, care pentru frumsețea și adevărurile ce susține merită să fie tot mereu citită. (tr.)

*

Aviz. Toți d-nii colegi învățători, cari cu ocaziunea adunării generale a secției inv. din județul Târnava-mare, ce se va ține în Medias, la 3 și 4 Iunie st. n. a. c., doresc a fi încartiruiți (la privați gratuit, la hotel contra plată), sunt rugați a se însinua până la 20 Maiu st. n. a. c. la direcțiunea școlai primare urbane de stat din Medias, comunicând: ce cvartier, pentru câte persoane, când sosește (ziua și trenul) și dacă dorește a participa la banchetul ce se va aranja în ziua de 3—VI, la ora 12 din zi?

*

Conferință. Subsecția învățătorescă a Șieu-lui, jud. Bistrița Năsăud, ș'a ținut adunarea în ziua de 13 I. c. n. în comuna Buduș. — O adevărată zi de sărbătoare pentru locuitorii acestei comune. În publicul numeros — fiind sala arhiplină — să remarcă domnii: Ioan Pavel revizor școlar județean cu st. familie, Traian Șimon prim-pretorul plasei, părintele Bișcovanu, secretarii cerc. Laslo, Egermann și alții.

Să urmează la ordinea de zi — re alegându-se biroul vechiu.

Față de circularele d. d. 2 și 10 Ianuarie n. a. c. a Asociației Învățătorilor s'a luat următoarea hotărîre. Fiind imperioasă lipsa de o activitate desăvârșită plină de abnegație pentru binele și înaintarea poporului — membrii subsecției să divizează în trei cercuri culturale, ca așa pe fiecare Duminecă să fie ținute ședințe culturale în trei comune din plasă.

S'au ținut două lecțiuni de model; dl. Măcedon Pop cu elevii clasei I din aritmetică și dl. Florian Nistor cu elevii clasei a IIIa din geografie. Lecțiunile au fost succese.

Urmează disertațiile pentru popor: „Beuturi spirituoase și efectul consumării lor“ și „Boale venerice, infecționare și urmările lor“, — prima ținută de președintele subsecției dl Gregoriu Șuteu, a doua de dl Nicolae Janul. Ambe disertațiile au fost ascultate cu viu interes, căci și dizertații

au știut să și aleaga bine temele. Preotul comunei, dl Bișcovanu mulțumește dezertațiilor în cuvinte alese, accentuând asupra serviciului adus neamului din partea astorfel de muncitori.

Dl Ioan Pavel arata satisfacția față de activitatea dezvoltată de învățătorime. Face aluzii la cultura sufletească a poporului român — superioară altor popoare, — în astfel de referințe solul îl conzideră de foarte potrivit, numai munca să fie cinstită și sămînța sănătoasă.

Față cu starea de plâns în ce privește dotația — învățătorescă, dl Pavel aseamănă evoluția actuală cu un puvoiu, care aduce cu sine tot felul de uscături și gunoaie, pe cari nu mult le poartă cu sine ci le aruncă la o parte. Iar apa acestui puvoiu încet — încet să cristalizează.

Dl Șimon amintește, că în urma războiului mondial, a revoluției, — ici coalea — a ruinării morale, statul nostru are nevoie indispensabilă de acești „fari“. Pentru succesul conferințelor — promise cu multu tărîe, că va pune la dispoziția cauzei concursul său. Față cu atențiunea ce să dă învățătorinei la plățirea lefilor, spune, că cauza asta e analogă cu acela, care închide ușa ca și nu i între soarele în casă. Încheie cu: „Posteritatea vă va ști aprecia“.

Cu această ocazie s'au făcut colecte benevole. La fondul Gheorghe Lazăr s'a adunat suma de 115 Lei, iar pentru biblioteca subsecției 14 volume și 150 Lei. La acest succes trebuie să se ține seama, că prezenți au fost numai 8 membrii, iar învățătorimea din județ de 6 luni nu și-a primit leafa! Zis și scris: șase luni! Această formă de economisire o recomandăm tuturor și pe mai departe, căci și așa vine primăvara, și învățătorul cu familie cu tot poate umbla în penele lui, iar de rîndul traiului — crește macrișul.

Și—eu.

*

Congresul corpului didactic primar. La București se ține în zilele 5, 6, 7 Mai Congresul corpului didactic primar din vechiul regat. La acest congres vor lua parte și delegații Comitetului central al Asociației noastre în frunte cu președintele D-l Traian Șuteu. Asemenea vor participa și preșidenții tuturor secțiilor județene, conform îndrumărilor telegrafice date de comitetul central. Raport amănunțit despre decursul congresului vom da în numărul viitor.

■ ■ ■ CĂRȚI ȘI REVISTE ■ ■ ■

Se atrage atențiunea învățătorilor, cari au de lucrat teze pentru conferințele județiene, asupra următoarelor cărți și reviste, ce conțin un prețios material de literatură pedagogică:

1. O altă creștere de Mehedinți.
2. Pedagogia și Psihologia experimentală de Claparède, trad. din l. franceză de prof. Marinescu.
3. Corpul și sufletul copilului de Dr. Maurice de Fleury.

4. Spicuirii din *Psychologie și Pedagogie* în remănește trad. de prof. Marinescu.

5. *Educațiunea economică* de P. R. Trajană, trad. din I. italiană.

Cea mai importantă revistă pedagogică de la noi este „Lamura”. În Nr.ii din anul trecut și curent aflăm materialul cel mai variat pentru toate temele, ce au să fie desvoltate cu ocaziunea conferințelor sus amintite. Așa școala muncii a fost desbătută pe larg și din toate punctele de vedere (Nr. 4—5 din 1920). Modele de tractări practice din toate obiectele de învățământ ni se îmbie în fiecare număr consecutiv.

De școala muncii s'a vorbit și în câțiva numeri din „învățătorul” anului trecut.

Preste tot colegii, cetind și studiind cărțile mai sus indicate, apoi „Lamura” și în parte „învățătorul” din anul trecut, vor avea în posesiune un material îndestulitor, pentru ca servinduse de el, ca și de alte izvoare, se poată face, ca lucrările cu cari se vor prezenta în fața conferințelor, să fie gustate cu plăcere și folos din partea auditorului. Și în timpul scurt ce mai stă la dispoziție cărțile vor putea fi câștigate dela librăriile mai mari de cărți românești. Iar în ce privește „Lamura” și „învățătorul” ne plece a crede, că nu lipsesc de pe masa nici unuia, care și respectă cât de puțin misiunea sa de învățător. (A.)

Vremea nouă, revistă didactică, apare lunar. Anul VII Nr. 4. Abonamentul 30 Lei pe an. Redacția Galați, Strada sf. Vineri 33.

Educația, Anul IV. N. 4. Revistă pentru școală și familie. Abonamentul 30 Lei pe an. București, Str. Termopile 6.

P. Dârlea prof. în Boroș Ineu „*Problema institutelor medico-pedagogice din patria noastră. Inceput de medico-pedagogie română*”.

Glasul Țării, Anul I, Nr. 1 și 2. Apare bilunar. Prețul 1 Leu numărul. Câmpulung, Str. Negru-Vodă 32.

Cele Trei Crișuri, revistă de cultură. Apare bilunar. Anul II, Nr. 5 și 6. Abonamentul 70 Lei pe an. Oradea-Mare.

Lumina Femeii. Revistă de familie. Anul II, Nr. 3. Abonamentul 80 Lei la an. Cluj, Strada Eminescu 13.

Arde în țigănie, anecdotă scrisă în versuri de Emanuel Suci. Prețul 50 bani. Se poate procura dela toate librăriile principale.

Recomandăm colegilor aceasta frumoasă anecdotă, utilizabilă la producțiuni, cu tineretul adult.

POȘTA REDACȚIEI

Dlul Pavel Dârlea Ineu. Broșurica primită. Am anunțat-o chiar în acest număr. În interesul adevărului însă țin să-ți reflectez că, la redacție a intrat o critică destul de aspră și în același timp obiectivă, față cu această broșurică. Cetind-o, m'am convins într'adevăr de starea faptică. Mai sunt mulți bărbați în Ardeal, oameni

de renume chiu, cari au un trecut foarte frumos pe terenul tinerei noastre științe medico-pedagogică. Unii dintre ei, au produs chiar lucrări de valoare netăgăduită, dând nu odată soluții frumoase pentru deslegarea problemelor din aceste domenii. Este deci puțin pretențioasă, după părerea mea, afirmația dlui dela prefață, care mi-se pare că e stăpânit de sentimentalism mai mult de cât de adevăr, în aprețierile ce le face. În tot cazul, încercarea D-Tale, își are meritul său și ea poate fi privită ca un inceput foarte modest, pentru crearea unei literaturi medico-pedagogică, care ne lipsește. Cum stați cu cursurile de pregătire? S'au terminat? Cu un salut frățesc.

BERNĂT

Tipografia, deposit de
hârtia și legătură de
cărți, fabrică de si-
:: gile și stampile. ::
Telefon No 487 și 975.

Cluj, Piața Unirii 32 și
Strada Cogălniceanu 7.

Cens.: A. Pora.

REVISTA „INVĂȚĂTORUL” CLUJ.

Dr.
Senatul Universității

Cluj